

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Karolina Drachovská

Digitální pozůstalost

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24.11.2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 113 523 znaků včetně mezer.

Karolina Drachovská

V Praze dne 24. 11. 2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vřele poděkovala doc. JUDr. PhDr. Davidu Elischerovi, Ph.D. za to, že mě přijal jako svou diplomantku a umožnil mi pod svým odborným vedením sepsat tuto práci na individuálně zvolené téma, jež se snaží propojit tradiční právní svět se světem technologického pokroku. Velký dík mu patří za jeho přístup v průběhu celého studia. Jeho výklad, pokora k právu i studentům a schopnost se do nich vcítit pro mě byly vždy velkou inspirací a motivací. Tato práce by nikdy nevznikla bez podpory mých rodičů a sourozenců, kteří mi po celou dobu studia vytvářeli ty nejlepší studijní podmínky a zázemí. Svému bratrovi JUDr. Ondřeji Drachovskému bych zde ráda věnovala zvláštní poděkování. Děkuji za to, že mi byl a je ve studiu práva od začátku velkou oporou a vzorem toho, jak o právu přemýšlet, inspirujeme mě, kde čerpat informace a učí mě se dívat na jednotlivé instituty v kontextu celého oboru. Bez možnosti s ním kdykoliv jakoukoliv právní problematiku konzultovat a trpělivosti při zodpovídání všech mých teoretických i praktických otázek bych možná ve studiu Právnické fakulty Univerzity Karlovy nedošla až do této vrcholné fáze magisterského studia, anebo přinejmenším bych v oboru nenašla takové zalíbení. V neposlední řadě děkuji všem autorům, kteří se problematikou digitální pozůstalosti, resp. obecně postavení nových technologií v systému práva věnují. A závěrečné poděkování bych ráda věnovala všem, kteří si přečtou tuto práci, či kteroukoli její část.

Obsah

Úvod	5
1. Pojem digitální majetek a pozůstalost	7
1.1. Rozsah pojmu digitální pozůstalost	7
1.2. Digitální majetek a jeho právní povaha	8
2. Předpoklady dědění digitálního majetku	11
2.1. Teoretické přístupy k dědění digitálního majetku	13
2.1.1. Německá (obligační) teorie	13
2.1.2. Čínská (věcněprávní) teorie	16
2.1.3. Teoretický pohled na dědění digitálních aktiv podle českého právního řádu	18
3. Dědění internetových komunikačních účtů (e-mailů a účty na sociálních sítích)	19
3.1. Digitální pozůstalost v kontextu tradičních principů dědického práva	21
3.2. Digitální pozůstalost vs. osobní povaha obsahu online komunikačních účtů	24
3.3. Dědění emailových účtů a účtů na sociálních sítích vs. ochrana práv třetích osob	28
3.4. Dědění internetových komunikačních účtů vs. smluvní podmínky	32
3.5. Online komunikační účty v kontextu zásady úřední ingerence	35
4. Dědění kryptoměn	36
4.1. Kryptoměna jako věc v právním smyslu	37
4.2. Kryptoměna jako způsobilý předmět dědění	40
4.3. Kryptoměna v pozůstalostním řízení	41
5. Dědění účtů s předplatným a online databází	44
5.1. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. osobní povaha práv zanikajících smrtí	45
5.2. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. autorské právo	47
5.3. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. smluvní podmínky	48
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	55
Seznam použitých zkratk	60
Abstrakt	61

Úvod

Stále více společenských vztahů se dnes pohybuje v online světě. Tak, jak se vyvíjí technologie, musí v reakci na to řešit nové výzvy též právo. Jedna z velmi aktuálních otázek, která navazuje na masivní pokrok v online světě a digitalizaci, zní: **co se stane s digitálním majetkem, tedy hodnotami, které v rámci svých online aktivit každý z nás vytváří, v případě naší smrti?** Stejně jako se kdysi římscí právníci do hloubky zamýšleli nad tím, jak funguje dědické právo, a občanský zákoník z jejich myšlenek – přestože jsou staré několik stovek až tisíců let, dodnes pracuje, je namístě se ptát, jak současné dědické právo nahlíží na tyto nové výzvy, zda je dostatečným podkladem pro jejich řešení a zda umožní pokračovat v předmětných aktivitách i dalším generacím. Jednou ze základních myšlenek dědického práva je, že dědic nastupuje ke dni smrti zůstavitele do všech práv a povinností, jež existovaly ke dni zůstavitelovy smrti, s výjimkou těch, která smrtí zanikají.¹ Hovoříme proto o tzv. univerzálním právním nástupnictví.

Někdy může být odpověď na otázku z předchozího odstavce relativně jednoduchá. Poskytovatelé informačních služeb totiž stále častěji pamatují na osud online hodnot po smrti uživatele účtu. A pro takový případ formulují ve svých obchodních podmínkách pravidla jak pro situace, v nichž zůstavitel poslední vůli vůbec nepořídí, tak pro situaci, v nichž ji sice pořídí, avšak bez zmínky o jednotlivých digitálních aktivech. Jednotliví poskytovatelé přistupují k takové situaci různě – zpravidla ji řeší automatickým smazáním neaktivního účtu, popřípadě dávají osobám zůstaviteli blízkým možnost, aby sami požádali poskytovatele účtu o smazání. Vedle toho poskytuje stále více společností (např. Google či Meta Platforms Ireland Limited) bdělým uživatelům možnost, aby přímo v rámci platformy pověřili konkrétní osobu, která bude oprávněna po jejich smrti rozhodnout o dalším osudu účtu. Ačkoliv je jistě dobrým posunem, že se tématu „dědění online“ dostává stále více pozornosti jak ze strany široké veřejnosti, tak ze strany poskytovatelů, přináší to s sebou řadu nesnadných právních otázek. Jak bychom měli postupovat v případě, je-li obsah obchodních podmínek v otázce osudu digitálních aktiv po smrti zůstavitele v rozporu se zákonnou koncepcí dědického práva? Je přípustné ve smluvních podmínkách zcela vyloučit dědění? Jak postupovat v případě, že neexistuje žádná instituce, kterou by bylo možné v průběhu pozůstalostního řízení žádat o informace ohledně např. kryptoměnových účtů?

Rozvoj internetu zcela zásadně mění celou společnost a působí i změny v právu. Lidé si zvykli využívat internet na každodenní bázi. Internet podle posledního měření Českého statistického úřadu používá více než 8 mil. Čechů.² To jinými slovy znamená, že na internetu je skoro každý.

---

¹ Srov. zejm. § 1475 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jako o. z.).

² Tisková zpráva Českého statistického úřadu: internet používá přes 80 % obyvatel Česka. [online] 2022. [cit. dne 20. 11. 2022] Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/internet-pouziva-pres-80-obyvatel-ceska>>.

Průměrně přitom jenom na sociálních sítích strávíme dvě a půl hodiny denně a dle průměru má jeden člověk má více než 25 různých online účtů.³ E-maily a sociální sítě postupně nahrazují klasické formy komunikace. Data ukládáme v online databázích, investujeme do virtuálních kryptoměn, místo vstupenek do kina si předplácíme Netflix a další podobné služby. Internet nám umožňuje postupně opouštět klasické přenosné nosiče a ukládání dat přímo v zařízení vlastníka. Rovněž velikost digitálního majetku stále roste a dříve nebo později se stane relevantním víceméně pro každého z nás.

Práce se snaží identifikovat hlavní sporné otázky pojící se s institutem digitální pozůstalosti, přinést nové pohledy do rozbíhající se doktrinní debaty a na většinu vyřčených otázek se pokouší najít odpověď. Za tím účelem navzájem konfrontuje existující pohledy tuzemské i zahraniční právní vědy i praxe, načež se snaží najít řešení, které bude nejvíce vyhovovat současné koncepci dědického práva a principům, na nichž současné dědické právo stojí. Co se metodologie týče, vycházím primárně z analytického přístupu. Deskripci používám pouze v nezbytně nutném rozsahu v pasážích, kde popisují dosavadní stav poznání. Komparaci nepoužívám samoučelně, ale jako východisko pro interpretaci naší právní úpravy. V zahraničí konkrétně hledám potenciální sporné otázky, hledám argumenty a zamýšlím se, zda jsou přenositelné též do tuzemské právní úpravy. Při srovnání vycházím primárně z německé právní úpravy. Jednak z toho důvodu, že tamní doktrína se tématem do detailu zabývá, jednak z důvodu, že vychází z obdobných právních principů. Cílem této práce je přitom prokázat právě roli obecných principů v právu, jejichž prizmatem digitální pozůstalost „testuji“. Hlavní tezí tedy je zjistit, zda ony principy v takovém testu obstojí a ukážou se jako nadčasové i pro virtuální aktiva. V návaznosti na to poskytuje práce i praktické tipy, jak čelit a předcházet nejzávažnějším úskalím, jež se s děděním digitálních jednotek pojí.

Pokud jde o metodologii výkladu nalézání práva, vycházím spíše z internacionalistického přístupu.⁴ To znamená, že se snažím hledat smysl a účel právní úpravy a hájím přístup, že teleologický výklad je korunou výkladu, nikoli metodou nadstandardní, jíž by se mělo používat jen výjimečně, anebo by byla vyhrazena toliko vysokým soudům.⁵

---

³ Viz *Statista*. [online]. 2019 [cit. dne 20. 11. 2022]. Dostupné z: <<https://www.statista.com/statistics/432390/active-gmail-users/>>.

⁴ K tomu srov. zejm. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, KRAMER, Ernst, August. *Juristische Methodenlehre*. Bern: Stämpfli Verlag, 1998 či BYDLINSKI, Franz. *Grundzüge der juristischen Methodenlehre*. Vídeň: FOWI–Arbeitspapiere Nr. 95, Brünner Vorträge Nr. 1. [online] 2003. [cit. Dne 22.11.2022]. Dostupné z: <<https://epub.wu.ac.at/3325/1/ap095.pdf>>.

⁵ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 03. 2018, sp. zn. 22 Cdo 155/2018: „*Občanský zákoník se k dotváření práva přihlásil jednak vyslovenou prioritou teleologických argumentů, a to i nad jazykovým výkladem v § 2 odst. 1 větě druhé a jednak v závěru druhého odstavce § 2, kde výslovně uvádí, že nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.*“

1. Pojem digitální majetek a pozůstalost

Právě v důsledku narůstající digitalizace každodenního života a narůstajícího přesunu obchodní i soukromé korespondence na internet vzniká velká potřeba postavit problematiku „digitálního dědictví“ najisto. Co si pod tímto pojmem představit? To obecně shrnuji v této první části práce. S pojmem digitální pozůstalost se pak úzce pojí termín digitální majetek, a proto jej v této části práci rovněž stručně představuji.

1.1. Rozsah pojmu digitální pozůstalost

Pojem digitální dědictví zatím není jasně legálně definován.⁶ Obecně jím lze ale chápat všechna digitálně uložená data, která mohou být součástí sféry právní dispozice zůstavitele.⁷ Do rozsahu takto vymezeného pojmu tak zahrnujeme též například data, která lze nalézt na paměťových médiích ve vlastnictví zůstavitele (např. USB disky či SD karty). S děděním obsahu uloženého na těchto hmotných nosičích *de iure* není v zásadě problém, a ve své práci se jimi tak v podrobnostech nezabývám.⁸

Stále více pozornosti se dostává dědění kryptoměn.⁹ V souvislosti s nimi není v zásadě sporná jejich způsobilost přechodu na právní nástupce zůstavitele, a i já na ni ve třetí části této práce uzavírám. Mohou ale nastat dílčí praktické problémy vyplývající z decentralizace, která je imanentní všem kryptoměnám. Neexistuje totiž žádná instituce, kterou by bylo lze kontaktovat a žádat od ní údaje o rozsahu majetku, který měl zůstavitel v kryptoměnách uložen, a zejména požadovat tzv. privátní klíč, bez jehož znalosti není možné s kryptoměnou disponovat.

Digitální data, jež jsou součástí právní sféry zůstavitele, dále nalézáme i v rámci účtů s předplatnými. To mohou být např. platformy typu Netflix, Spotify, Patreon či jiná placená média, e-shopy, věrnostní programy (např. míle u leteckých společnostech), fotobanky, internetové domény,

---

⁶ Digitální majetek přitom v praxi zahrnuje široké spektrum specifických aktiv. V podrobnostech viz např. DOUBEK, Ivan. *Digitální dědictví*. Praha: TEWYX, 2022, s. 11 a násl.

⁷ K tomu srov. např. též LEIPOLD, Dieter. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Der Bund 11. § 1922*. 9. Auflage, München: C. H. Beck, marg. č. 31.

⁸ Samostatnou otázkou je, jaká práva z těchto údajů nebo z těchto údajů vyplývají. STAUDINGER, von Julius, KAISER, Dagmar. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Sellier*. De Gruyter, Berlin, 2011, s. 606 a násl.

⁹ V tuzemském právu viz např. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*. Revue pro právo a technologie, 2020, č. 21 či KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*. Ad Notam, 2021, č. 2, s. 26 a násl. Z německých autorů lze odkázat např. na HERGENRÖDER, Cyril. AMEND-TRAUT, Anja. *Kryptowährungen im Erbrecht Hinweis zum Aufsatz*. Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge, 3/2019, s. 113.

účty v online hrách, online úložiště (např. Google Disk či iCloud) a celá řada dalších věcí.^{10,11} Nejrozsáhlejší a také nejvíce problematická (i z hlediska mezinárodního) je pak otázka dědění účtů, které má zůstavitel internetu za účelem digitální komunikace. Do této kategorie patří zejm. emailové účty a účty na sociálních sítích typu Facebook, Instagram, Twitter, YouTube nebo např. TikTok. I proto této kategorii věnuji největší část této práce. Před tím, než se ale pustím do analýzy jednotlivých částí digitálního, je nutné před závorku vytknout pojem digitální majetek, neboť bychom mohli zodpovědět otázku, zda může být digitální majetek předmětem dědění, je nejprve nutno vyjasnit, jaká je jeho právní povaha.

1.2. Digitální majetek a jeho právní povaha

Jak bylo vymezeno v úvodu této části, digitální majetek zahrnuje široké spektrum aktiv od online účtů, databází, úložišť atd., přes kryptoměny až po věrnostní databáze. To, jaké postavení ve vztahu k virtuálním aktivům dědici získají, v jakém rozsahu nastoupí do „online“ práv a povinností po zůstaviteli, podrobuji detailnímu rozboru ve třetí, čtvrté a páté části této práce. Zde poskytuji obecný a ryze teoretický pohled na věc. Legální definici pojmu digitální majetek právní řád přímo neobsahuje. Při vymezení tak musíme vycházet z právní úpravy obecnější. Zároveň pochopitelně vycházím i z názorů právní teorie, avšak je nutné mít na paměti, že tak, jako je možné si pod pojmem digitální majetek představit celou řadu věcí v kyberprostoru, existuje i celá řada přístupů právních teoretiků.

Věc v právní smyslu je *de lege lata* vymezena v ustanovení § 489 o. z. tak, že jí je „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“ Z toho lze dovodit dvě definiční kritéria, jimiž zákonodárce určuje obsah a rozsah pojmu věc: (i) odlišnost od osoby a (ii) ovladatelnost, resp. způsobilost uspokojovat lidské potřeby.¹² Právní teorie k tomu pak přidává ještě požadavek třetí, kterým je (iii) ovladatelnost, jež je popisována jako imanentní součást definičního znaku

---

¹⁰ Například historicky první tweet Jacka Dorseyho byl prodán za téměř 3 miliony dolarů. Viz LYONS, Kim. Jack Dorsey's first tweet sold as an NFT for an oddly specific \$2,915,835.47. In: *The Verge* [online]. 2021 [cit. dne 22.10.2022] Dostupné z: <<https://www.theverge.com/2021/3/22/22344937/jack-dorsey-nft-sold-first-tweet-ethereum-cryptocurrency-twitter>>.

¹¹ Pozn. legislativním procesem prošla novela o. z. a zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (ke dni odevzdání této práce ještě nenabyla účinnosti. Legislativní proces včetně schváleného návrhu novely můžete sledovat zde: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=213>). Novelou dochází mj. k zakotvení nových ust. §§ 2389a a násl. o. z. Podle nich se bude nově jednat o typizovaný závazek s názvem poskytování digitálního obsahu. VEVERKOVÁ, Svatava. ODSTRČILOVÁ, Marie. *Na co byste měli připravit svůj byznys po novele spotřebitelského práva?* pravo21.cz. [online] 2022. [cit. dne 21.11.2022] Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/na-co-byste-meli-pripravit-svuj-byznys-po-novele-spotrebitelskeho-prava/#_ftn1>.

¹² Srov. GSCHNITZER, Franz. *Sachenrecht*. Wien: Springer, 1968, s. 107; či TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 204.

užitečnosti.¹³ Věci můžeme dále dělit na hmotné a nehmotné. Zatímco věc hmotnou vymezuje o. z. v § 496 odst. 1 jako ovladatelnou část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu, věcmi nehmotnými jsou věci bez hmotné podstaty, konkrétně práva, připouští-li to jejich povaha, a „jiné věci bez hmotné podstaty“.¹⁴ Podstata nehmotných věcí přitom spočívá v možnosti jejich právní ovladatelnosti, tj. nikoliv ovladatelnosti fyzické.¹⁵

Pohledy na to, co lze považovat za věc, se napříč kodexy jednotlivých (evropských) právních řádů liší.¹⁶ V zásadě se lze setkat se dvojím možným pojetím věci v právním smyslu – buď jako institutu označujícího pouze hmotné předměty, tj. tzv. úzké pojetí (s tím se setkáme např. v Německu¹⁷ či Polsku¹⁸), anebo pojetí, které množinu hmotných věcí rozšiřuje o předměty nehmotné, resp. práva (tzv. široké pojetí věci). S tímto přístupem se setkáme např. v Rakousku¹⁹ a též náš zákonodárce zvolil v o. z. široké vymezení věci.²⁰ Důsledkem toho je pak mj. skutečnost, že ačkoli nehmotné věci nejsou fyzicky ovladatelnými předměty, nic nebrání tomu, aby takové věci někomu patřily, aby s nimi někdo nakládal jako vlastník, tzn. aby je užíval, bránil se zásahům ze strany třetích osob, nebo aby je na někoho dalšího převedl.²¹ Tedy nehmotná povaha digitální aktiv není v naší právní kultuře *per se* překážkou. To je přitom důležité, jak bude ukázáno na dalších řádcích, zejména při komparaci s přístupy k dědění digitálního majetku v jiných právních řádech (především ve vztahu ke koncepci německé, která je založena na úzkém pojetí věci).

Majetek pak podle o. z. (§ 495) tvoří vše, co osobě patří. Jinými slovy lze majetek definovat jako souhrn majetkových oprávnění přiřitatelných určité osobě.²² Nejde přitom toliko o oprávnění vyplývající ze závazkových právních poměrů, nýbrž též z poměrů absolutních.²³ Majetkem

---

¹³ Věcí v právním smyslu z podstaty nemůže být předmět, který objektivně nelze ovládat (viz níže). Srov. též KLANG, Heinrich, GSCHNITZER, Franz, BYDLINSKI, Franz a kol. *Kommentar Zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch: Bd. 2*. Wien: Österreich, 1950, s. 109.

¹⁴ Koukal k nehmotným věcem uvádí, že se jedná „o taková jsoucna, která sice jsou součástí objektivní reality, nicméně nejsou fyzikálně zachytitelná“ – srov. KOUKAL, Pavel. § 496 [Věci hmotné a nehmotné]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1529, marg. č. 10.

¹⁵ Jinými slovy, jedná se o věci, k nimž je založena nějaká forma vlastnictví – srov. SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnictví a vlastnické právo*. Brno: Barvič & Novotný, 1919, s. 47. Obdobně též KOUKAL, Pavel. § 496 [Věci hmotné a nehmotné]. In: ibidem, s. 1529, marg. č. 9.

¹⁶ Srov. např. TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*, s. 198.

¹⁷ Srov. § 90 BGB: „Věci ve smyslu zákona jsou pouze fyzické předměty.“

¹⁸ Srov. čl. 45 KC: „Věcmi se ve smyslu tohoto kodexu rozumí pouze předměty hmotné.“

¹⁹ Srov. § 285 ABGB: „Všechno, co od osoby je rozdílné a slouží užívání lidí, sluje věc v právním smyslu.“

²⁰ Srov. KOUKAL, Pavel. § 489 [Pojem věci v právním smyslu]. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1492, marg. č. 2.

²¹ Ve vztahu k nehmotným věcem však musíme důsledně rozlišovat, která ustanovení o věcných právech na ně lze aplikovat, a která nikoliv, jak uvádí Tégl a jak plyne z § 979 o. z. – TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654. 1*, s. 198.

²² Srov. KLANG, Heinrich, GSCHNITZER, Franz, BYDLINSKI, Franz. a kol. *Kommentar Zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch: Band. 2*, s. 41.

²³ Srov. GSCHNITZER, Franz. *Sachenrecht*. Wien: Springer, 1968; s. 106.

rozumíme soubor věcí hmotných i nehmotných. Naopak do rozsahu pojmu podle komentářové literatury nepatří osobnostní statky člověka (viz § 81 o. z.), *res omnium communes* ani *res nullius*.^{24, 25} Na osoby, jejichž majetkový zájem má povahu právního nároku, je pak možné nahlížet jako na osoby s legitimním očekáváním na ochraně takového majetku.²⁶ Pod pojem majetek proto řadíme jak majetková práva absolutní (typicky vlastnické právo, právo držby, práva k zapsaným ochranným známkám apod.), tak relativní majetková práva (pohledávky soukromoprávní i veřejnoprávní povahy znějící na získání určité majetkové hodnoty).

V rámci teoreticko-právních definic virtuálního majetku převažuje názor vymezující digitální aktiva jako věc nehmotnou.²⁷ Neubauer konkrétně uvádí, že „[d]igitální jmění je nehmotná movitá věc, a stane-li se předmětem pozůstalostního řízení, je pro ni zásadní dispozice s přístupovými údaji nezbytnými pro možnost s ní nakládat.“²⁸ S ohledem na užitečnost v úvodu vymezených digitálních aktiv, jejich způsobilost býti předmětem subjektivních majetkových práv, jakož i jejich nespornou odlišnost od osoby, se s daným názorem ztotožňuji.²⁹ Nejasnosti mohou být v dílčích případech spojeny s tím, že obsahem digitálních účtů a úložišť jsou velmi často projevy osobní povahy, jakož i fotografie, videa, autorské texty či jiný obsah chráněný autorským právem. V takovém případě se můžeme dostat do rozporu s jedním z citovaných definičních znaků věci – odlišnost od osoby. To by mělo za následek, že *in concreto* nemůže jít o věc ve smyslu § 489 o. z. A budou-li naplněny znaky autorského díla dle § 2 zák. č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským (dále jako „AutZák“), bude specifický i jejich přechod na právní nástupce (v podrobnostech viz dále). V jakých konkrétních případech tomu tak je, a jak v dané situaci postupovat detailně rozebírám zejména ve třetí a páté části této práce, jež se do detailu věnují rozboru způsobilosti přechodu na dědice u jednotlivých typů digitálních účtů.

---

²⁴ Srov. KOUKAL, Pavel. § 495 [Majetek a jmění]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1525, marg. č. 2.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Např. dle Erlanka jde o „veškeré virtuální a digitální objekty včetně bankovních účtů, elektronických knih a dalších nehmotných digitálních předmětů.“ – ERLANK, Wian. *Don't Touch My Virtual Property: Justifications for the Recognition of Virtual Property*. South African Law Journal. 2016, Vol. 133, No. 3, s. 664. Lastowka a Hunter pak pracují s touto definicí: „[Z]áznamy v databázi uložené na serveru, který umožňuje počítačovému monitoru účastníka zobrazovat obrázky již přítomné v softwaru.“ – CIFRINO, Christopher J. *Virtual Property, Virtual Rights: Why Contract Law, Not Property Law, Must Be the Governing Paradigm in the Law of Virtual Worlds*. Boston College Law Review. 2014, Vol. 55, No. 1, s. 238. K dalším možným definicím srov. SOUKUPOVÁ, Jana. *Virtuální vlastnictví: problémy spojené s přechodem do virtuálního prostředí z pohledu práva a kritika dosavadního přístupu*. Právník, 2022, č. 2, s. 114.

²⁸ Srov. BRONIEK, Patrik. *Nový patent od Tencentu umožní automatické dědění digitálního jmění*. e15.cz. [online]. 2021 [cit. dne 22. 10. 2022] Dostupné z: <<https://www.e15.cz/byznys/technologie-a-media/novy-patent-od-tencentu-umozni-automaticke-dedeni-digitalniho-jmeni-1382108>>.

²⁹ Stran bližšího rozboru jednotlivých znaků digitálních aktiv jako věci dle o. z. lze odkázat na příspěvek Jareše, který tak činí v kontextu rozboru právní povahy kryptoměn. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*, s. 25-26.

2. Předpoklady dědění (digitálního) majetku

K tomu, aby došlo k přechodu pozůstalosti na dědice, musí být kumulativně splněno pět předpokladů, se kterými zákonodárce takový právní následek spojuje.³⁰ Konkrétně mezi ně patří:

- smrt zůstavitele (*a contrario viventis non datur hereditas*),
- dědický titul,
- **existence způsobilé pozůstalosti,**
- způsobilý dědic,
- přijetí (resp. u nás spíše neodmítnutí) dědictví.³¹

Pouze při splnění všech uvedených podmínek potvrdí notář usnesením nabytí pozůstalosti konkrétnímu dědici či konkrétním dědicům. Pozůstalost se ve vztahu k němu, resp. k nim, stává dědictvím (§ 1475 odst. 3 o. z.). Stejně jako off-line, i v rámci své digitální aktivity vytváří člověk celou řadu projevů různé povahy, z nichž celá řada je povahy majetkové (rozuměje má majetkovou hodnotu). To, zda jednotlivá práva a povinnosti mají povahu práv majetkových či osobních, i to, zda lze digitální aktiva považovat za (nehmotné) věci v právním smyslu, která mohou být předmětem vlastnictví, přitom hraje stěžejní roli při určování způsobilosti těch kterých práv či povinností být součástí pozůstalosti.³² V této části práce proto nejprve stručně vymezují právní povahu digitálního majetku (vlastnictví) s důrazem na jeho vztah k vlastnickému právu. Ústřední otázka této části pak zní: **Může být digitální majetek předmětem dědického práva?** Odpověď stavím na závěrech plynoucích ze dvou teorií: obligační (tj. německé) a věcněprávní (tj. čínské).³³ Vymezuji jejich základní podstatu a uzavírám, co z daných teoretických koncepcí je dle mého názoru vhodné aplikovat v tuzemsku, a co naopak aplikovat nelze.

2.1. Teoretické přístupy k dědění digitálního majetku

Zatímco pozůstalost je legálně definována tak, že ji tvoří „*celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny*

---

³⁰ Srov. DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. a kol. *Občanské právo hmotné IV*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 19 a násl.

³¹ Tento poslední předpoklad bývá uváděn též jako *gestio pro herede* (tj. právní jednání potenciálního dědice směřující k přijetí dědictví, resp. v českém právním řádu k jeho neodmítnutí). Blíže viz ibidem.

³² Již na tomto místě je přitom nutné zmínit, že negativní nebo minimálně nejasná odpověď na otázku, zda lze virtuální majetek vlastnit, nemusí být nutně na újmu dědění. Blíže viz v dalších částech práce.

³³ Částečnou inspiraci pro vymezení pojmu digitální pozůstalost můžeme hledat též v americké právní úpravě. Podle sekce 2 čl. 2 odst. 10 Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (UFADAA) se digitálním majetkem rozumí „*elektronický záznam, ke kterému má fyzická osoba právo nebo jiný zájem. Tento termín nezahrnuje podkladové aktivum nebo závazek, pokud aktivem nebo závazkem není sám o sobě elektronický záznam*“. Záznamem se rozumí informace zapsaná na hmotném nosiči, nebo jiném elektronickém médiu, a dostupná ve vnímatelné podobě. „Informace“ pak představují data, texty, obrázky, videa, zvuky, kódy, počítačové programy, software, databáze apod.

u orgánu veřejné moci“;³⁴ digitální pozůstalost (stejně jako digitální majetek) v tuzemském právním řádu výslovně zmíněna není a doposud podle mých informací nemáme ani její bližší judikatorní vymezení od vyšších soudů. Musíme proto vyjít z obecné právní úpravy a ptát se, zda specifická povaha digitálních aktiv není z teoretického hlediska překážkou dědění, resp. zda mají dědici právo na projednání jednotlivých složek digitální pozůstalosti v pozůstalostním řízení, popř. i jaká práva a jaké povinnosti na ně přecházejí.

Otázka, kterou si právní teorie v souvislosti s digitálními aktivy pokládá a která do značné míry souvisí s jejich způsobilostí přecházet na právní nástupce, zní, zda jsou tato aktiva způsobilá být předmětem vlastnického práva. Tato problematika by vyžadovala samostatnou práci. Omezím se proto toliko na ty nejdůležitější závěry relevantní pro rozebírané téma. Vlastnické právo patří mezi absolutní majetková práva.³⁵ V kontextu dědického práva má přitom zásadní význam to, že v rámci práva disponovat s věcí má vlastník řadu dílčích oprávnění, což zahrnuje též právo zahrnout majetek do pozůstalosti. Jak uvádím výše, přístupy napříč právními řády rozlišují mezi úzkým a širokým pojetím věci.³⁶ A to má vliv i na přístup k digitální pozůstalosti. Avšak na újmu dědění digitálních aktiv, nemusí být ani taková právní konstrukce, podle níž tato aktiva nelze pro jejich virtuální povahu vlastnit (srov. např. Německo, Polsko), popř. podle níž je jejich způsobilost být předmětem vlastnického práva sporná.

Po přiblížení toho, jak k digitální pozůstalosti přistupují v zahraničí, si musíme položit další otázku – přechází digitální majetek v rámci univerzální sukcese na zůstavitelovy dědice? Dílčí pokusy zodpovědět tuto otázku se již v naší právní teorii objevují,³⁷ tato práce se ji pokouší rozebrat do větších detailů.

Svoboda³⁸ představuje dvě teorie pojetí virtuálního dědictví: (i) **teorii věcněprávní** a (ii) **teorii obligační**. Tyto jednotlivé teorie vykládá na příkladu právní úpravy Číny (teorie věcněprávní) a Německa (teorie obligační), neboť obě země podle něj dospěly v legislativní

---

³⁴ Srov. ustanovení § 1472 odst. 2 o. z.

³⁵ Tomu odpovídá i systematika o. z. – systematicky se nacházíme v části III. (*Absolutní majetková práva*), hlavě II. (*Věcná práva*), dílu III. (*Vlastnictví*), tj. v § 1011 a násl.

³⁶ Vizte zejména rozdíl mezi širokým a úzkým pojetím věci srov. kapitola 1.2 *Digitální majetek a jeho právní povaha*.

³⁷ Z tuzemských autorů, kteří se problematikou zabývají, srov. např. SVOBODA, Václav. *Smrt v síti – dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*. Advokátní deník. [online]. 2019. [Cit. dne 16. 10. 2022] Dostupné z: <<https://advokatnidenik.cz/2019/04/11/smrt-v-siti/>>; KAŠPAR, Ondřej. *Digitální dědictví*. Brno, 2019. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Ústav práva a technologií. Vedoucí práce: doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D. Ze zahraničních autorů srov. např. KUTSCHER, Antonia. *Der digitale Nachlass*. 1. Auflage. Göttingen: V&R unipress, 2015; ARENS, Tobias. *Postmortaler Datenschutz und die Datenschutz-Grundverordnung*. Recht der Datenverarbeitung. 2018, s. 127, 128 a násl. Z mimoprávní literatury srov. např. DOUBEK, Ivan. *Digitální dědictví*.

³⁸ SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

a judikatorní praxi nejdále.³⁹ V čem spočívá základní podstata Svobodových teorií a v čem se od sebe liší? To je předmětem rozboru na následujících řádcích této práce. V návaznosti na to pak zodpovím následující otázky: Jaká jsou úskalí obou teorií? Lze některou z nich aplikovat v kontextu našeho právního řádu? Jaký teoretický přístup k digitální pozůstalosti bychom měli zvolit u nás?

2.1.1. Německá (obligační) teorie:

Zásadní odlišnost obligační a věcněprávní teorie se projevuje v odpovědi na otázku, **co je předmětem virtuálního dědictví**. Dle obligační teorie odpověď zní, že jde „o práva a povinnosti ze smluv uzavřených mezi zůstavitelem a poskytovatelem informačních služeb i obsah uložený na serverech poskytovatele.“⁴⁰ Z čeho toto vymezení plyne? Německá doktrína definuje digitální dědictví jako „soubor právních vztahů zůstavitele, které se týkají všech informačně-technologických systémů, včetně jejich souborů dat.“⁴¹ Záměrně se přitom v definici vyhýbají pojmu „vlastnictví“. Proč? Jak bylo uvedeno výše, německý zákonodárce vychází při definici věci v právním smyslu z úzkého vymezení (srov. § 90 BGB). Za věc tudíž považuje toliko hmotné předměty. Vzhledem k tomu, že online data postrádají hmotný nosič, nemůže jít dle německého pojetí v případě digitálních aktiv o věci v právním smyslu, a tedy nelze mluvit o jejich vlastnictví.⁴²

To však nebrání tomu, aby jednotlivá aktiva přecházela na dědice.⁴³ Na vytváření online hodnot totiž lze nahlížet jako na obligační právní poměr mezi provozovatelem určitého webu a majitelem účtu (zůstavitelem), tedy soubor dlužnicko-věřitelských vztahů, jež může přecházet na dědice v rámci univerzální sukcese. „Tím jsou rozuměna i všechna smluvní práva a povinnosti včetně virtuálního obsahu, který se nachází na serverech poskytovatele“,⁴⁴ jak uvádí Svoboda. Dědic tak zpravidla získává přístup k online účtu i obsahu včetně konverzací, a to za předpokladu, že ve smlouvě s poskytovatelem není platně sjednáno jinak – např. že účet smrtí zůstavitele (uživatele) zaniká.⁴⁵

---

³⁹ Dílčím způsobem pak řeší virtuální dědictví i další státy (např. USA, Velká Británie či Švýcarsko) – srov. např. FERGUSON, Rebecca, HARRISON, Rodney, WEINBREN, Daniel. [Heritage and the recent and contemporary past]. In: BENTON, Tim [ed.]. *Understanding Heritage and Memory*. Manchester, UK: Manchester University Press, 2010, s. 277–315.

⁴⁰ Srov. SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

⁴¹ Srov. STEINER, Anton, HOLZER, Anna. *Praktische Empfehlungen zum digitalen Nachlass*. Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge, 2015, s. 262.

⁴² Srov. KUTSCHER, Antonia. *Der digitale Nachlass*. 1. Auflage, Göttingen: V&R unipress, 2015, s. 25-31.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

⁴⁵ Blíže je tato problematika vymezena v části třetí, jež se zabývá děděním účtů na sociálních sítích a e-mailových účtů.

Zásadní roli při formování obligační teorie sehrála německá judikatura. Jako přelomové⁴⁶ bývá označováno rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora,⁴⁷ které se týkalo práv dědiců k facebookovému účtu patnáctileté dívky, jež zemřela po srážce s německým metrem.⁴⁸ Jakou roli v tom hrál Facebook? Rodiče dívky žádali přístup k účtu, aby za pomoci toho, že si přečtou obsah dívčinych konverzací, vyvrátili její sebevražedný úmysl. Facebookový účet dívky byl však tzv. zvěčněn (rozhodnutí používá slova „*Gedenkzustand des Kontos*“). V takovém režimu účtu mohou přátelé psát zprávy na zeď profilu či sdílet vzpomínkové fotky. Zůstavitel také může dopředu pověřit osobu, která bude mít po jeho smrti zeď zvěčněného účtu na starosti. Tato osoba může spravovat zeď (např. upravovat nové příspěvky), avšak nemá přístup do obsahu samotného účtu (zejména k obsahu konverzací a nemůže ani mazat dříve zveřejněný obsah apod.). A to ani pokud zná přístupové údaje. Profil je v zásadě toliko vzpomínkovou nástěnkou. V této situaci se ocitli i rodiče zemřelé dívky. Konkrétně matka zesnulé jako dědička požádala Facebook o přístup ke konverzacím, chtějí je použít v obraně proti nárokům na náhradu újmy, kterou proti ní vznesl řidič metra.⁴⁹ Facebook jí však přístup odepřel, a proto se obrátila s žalobou na soud.

Případ se dostal až před německý Spolkový soudní dvůr⁵⁰, který na pozadí vylíčených skutkových okolností judikoval, v jakém rozsahu přechází na dědice digitální obsah vytvořený zůstavitelem na internetu. Podle BGH dědici v zásadě vstupují do práv a povinností ze všech smluv o užívání účtů, které zůstavitel na internetu má (resp. měl). Konkrétně uvedl, že: „*[d]ědicové mají vůči žalovanému nárok na poskytnutí přístupu k uživatelskému účtu zůstavitele a ke komunikačnímu obsahu v něm obsaženému. Vyplyvá to z uživatelské smlouvy mezi dcerou žalobce [matka] a žalovanou [Facebook], která přešla na dědice univerzálním nástupnictvím podle § 1922 odst. 1 BGB.*“⁵¹ Soud dále argumentuje tím, že režim tzv. zvěčnění není obsažen ve smluvních podmínkách, ale toliko v nastavení účtu. Zajímavá je úvaha, že i kdyby smluvní podmínky takové ujednání obsahovaly, bylo by to v rozporu s § 307 odst. 1 a 2 BGB. Tedy soud by na něj nahlížel

---

⁴⁶ Srov. LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. *Bude mít Váš dědic přístup k Vašemu účtu na facebooku? Zajímavé soudní rozhodnutí z Německa i z pohledu českého práva.* epravo.cz. [online] 2018. [Cit. dne 29. 11. 2022] Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/bude-mit-vas-dedic-pristup-k-vasemu-uctu-na-facebooku-zajimave-soudni-rozhodnuti-z-nemecka-i-z-pohledu-ceskeho-prava-108062.html?mail>>.

⁴⁷ Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora (dále jako „BGH“) ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. III ZR 183/17 (KG), publikovaný v *Juristenzeitung*. 2019, Jhrg. 74, Hf. 5, s. 255.

⁴⁸ K Rozhodnutí BGH blíže viz např. SCHRÖDEL, Tobias. *Der digitale Tod Warum ich das Handy eines toten Mädchens knackte.* Wiesbaden: Springer, 2018, s. 49 a násl.

⁴⁹ V podrobnostech tisková zpráva BGH č. 115/2018. [online]. 2018 [cit. dne 28. 10. 2022] Dostupné zde: <<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgH&Art=en&Datum=Aktuell&nr=85390&linked=pm>>.

⁵⁰ Srov. Rozhodnutí BGH.

⁵¹ Ibidem.

jako na ujednání, jež v rozporu s požadavky dobré víry nepřiměřeně znevýhodňuje smluvního partnera, a jako takové by bylo předmětné ujednání neúčinné.⁵²

Podle BGH není překážkou přechodu práv k účtu na dědice ani vysoce osobní povaha obsahu (ta je spojena především se soukromými konverzacemi). Ze smlouvy mezi poskytovatelem účtu a uživatelem vyplývá povinnost Facebooku zajistit, aby odeslanou zprávu zpřístupnil toliko účtu, který odesílatel zvolil jako příjemce zprávy. Z toho ovšem nelze dovodit povinnost zajistit, že sám příjemce tyto zprávy nezpřístupní třetím osobám. Riziko zneužití přístupu nebo toho, že uživatel udělí přístup účtu třetí osobě, existuje jak za života, tak v případě smrti uživatele. Není však povinností platformy zajistit podmínky, které těmto rizikům budou předcházet. Podle názoru BGH tedy přechází na dědice i právní postavení spojené s vysoce osobním obsahem, jakou jsou soukromé zprávy. Byť je pravdou, že účet je spojen s osobu uživatele v tom smyslu, že poskytované služby může užívat toliko tento uživatel pod svým účtem, nevylučuje to přechod práv a povinností ze smlouvy. Dědic totiž bez dalšího nezískává právo nadále účet aktivně užívat, ale toliko možnost do obsahu účtu nahlížet. Jinými slovy, (podle německého přístupu) dědic nezískává právo účet dál využívat, publikovat skrze něj obsah a tvářit se, že nadále jde o totožný účet. Toto postavení dědice je pasivní v tom smyslu, že dědic nemůže jménem účtu tvořit nový obsah, ale má toliko právo na přístup k tomu, co bylo obsahem účtu za života zůstavitele.

Kromě výše uvedeného argumentuje BGH také odkazem na požadavek rovného zacházení s digitálním obsahem – resp. absencí legitimního důvodu zacházet s online konverzací jinak než s deníky, osobními dopisy a podobnými dokumenty, které se dle německého práva standardně dědí.⁵³ „Rozdíl spočívá pouze ve způsobu přechodu pozůstalosti: zatímco u listin nebo datových nosičů ve vlastnictví, případně držbě zůstavitele, přecházejí na dědice práva k těmto věcem, u obsahů nacházejících se na serverech vstupují dědicové [...] jako právní nástupci do smluvního vztahu.“⁵⁴ A konečně rozpor s tím, že dědic plně vstupuje do postavení zůstavitele, nevzniká ani v kontextu obecného nařízení o ochraně osobních údajů⁵⁵, neboť toto nařízení chrání zásadně toliko žijící osoby.⁵⁶

---

⁵² Jak by se takové ustanovení všeobecných obchodních podmínek posoudilo podle tuzemského práva, blíže rozebírám v části třetí.

⁵³ Srov. § 2047 odst. 2 a § 2373 věta druhé BGB, z čehož plyne, že písemnosti týkající se osobních poměrů zůstavitele, jeho rodiny nebo celé pozůstalosti zůstávají dědicům společné.

⁵⁴ Srov. rozsudek BGH ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. III ZR 183/17, bod 50.

⁵⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (dále jako „GDPR“).

⁵⁶ Srov. bod č. 27 a bod č. 158 recitálu preambule GDPR. Tedy nařízení se na ochranu osobní údaje zesnulých osob nevztahuje. Tento závěr platí ovšem pouze v případě, že údaj o zemřelé osobě není současně údajem týkajícím se žijící fyzické osoby. Zpravidla půjde o osobu blízkou, jejíž právo na ochranu soukromého života by mohlo být zpřístupněním dotčeno.

Lze tedy zobecnit, že prizmatem (německého) obligačního přístupu k digitální pozůstalosti **přecházejí práva a povinnosti ze smlouvy** uzavřené mezi poskytovatelem informačních služeb a uživatelem účtu **v plném rozsahu na dědice**. Jinými slovy, dědici vstupují do právního postavení zůstavitele jako svého právního předchůdce. Dle tohoto výkladu pak mají právní nástupci totožné nároky vůči poskytovateli jako samotný zůstavitel. Tento závěr se vztahuje na přístup k účtům na sociálních sítích, k e-mailu, ale i k jejich obsahu – to znamená ke komunikaci, statusům i sdílenému online obsahu, jako je hudba, videa nebo např. data uložená v cloudu.⁵⁷

2.1.2. Čínská (věcněprávní) teorie:

Druhou teorií, kterou zde stručně rozeberu, je teorie věcněprávní. Tu Svoboda popisuje na příkladu čínské soukromoprávní regulace.⁵⁸ Občanské právo není v Číně kodifikováno, nýbrž je rozseto do dílčích samostatných zákonů a mezi nimi i do zákona o dědictví. Ten sice rovněž neobsahuje speciální výslovnou úpravu digitální pozůstalosti, je ho však nutné číst v kontextu zákona o obecných principech občanského práva⁵⁹. Konkrétně ustanovení § 127 tohoto zákona traktuje, že *„právo v souladu s příslušnými ustanoveními jiných zákonů stanoví ochranu internetového virtuálního vlastnictví.“* Na rozdíl od úpravy německé je použit pojem virtuální vlastnictví, čímž odpadá sporná otázka způsobilosti virtuálního obsahu být předmětem absolutních majetkových práv – virtuální aktiva jsou dle tohoto přístupu za všech okolností předmětem dědění.⁶⁰

Předmětem dědictví by proto podle věcněprávní teorie byl samotný účet jako věc právním smyslu. Tato teorie se tedy nezabývá povahou práv a povinností, jež tvořící obsah závazkového právního poměru mezi poskytovatelem informační služby a zůstavitelem. Dědic získává přístup k veškerému obsahu účtu, včetně zpráv, a zároveň je oprávněn účet využívat v plném rozsahu i po smrti zůstavitele. To platí v zásadě i ve vztahu ke komunikaci se třetími osobami. Jinými slovy, na vlastnictví takových účtů nemůžeme *„aplikovat teorii výlučného osobního práva ke komunikačnímu účtu, jak činí obligační teorie.“*⁶¹

Další odlišnost od obligační teorie se projevuje ve vztahu provozovatele k uživateli. Zatímco v případě věcněprávní teorie nelze vyloučit vlastnická práva uživatele k virtuálnímu obsahu,

---

⁵⁷ Srov. SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*. Advokátní deník.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Tento právní předpis byl přijat v roce 2017. Jak z názvu vyplývá, obsahuje výčet základních občanskoprávních principů, které v tuzemském právním řádu nacházíme především v obecných ustanoveních o. z.

⁶⁰ Srov. WANG, Liming, WUQUAN, Yanjiu. *Zhongguo Renmin Daxue Chubanshe*. 2007, s. 90-92, <https://read.douban.com/reader/ebook/10727005>. Cit. dle SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

⁶¹ SVOBODA, Václav, *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

v případě, pokud na tento vztah nahlížíme prizmatem relativního majetkového práva, měli bychom zkoumat všeobecné obchodní (smluvní) podmínky, jež jsou uživateli obvykle předloženy při založení účtu na sociální síti. Jejich obsah přitom musí uživatel potvrdit v předložené podobě (obvykle kliknutím na tlačítko „OK“ či „souhlasím“), jinak smlouva nebude uzavřena. Nemůže k nim uplatnit tedy v zásadě žádné výhrady.⁶² Na tomto principu fungují smluvní podmínky Facebooku, Twitteru, Instagramu, Google, Apple a dalších mainstreamových platforem. Všechny uvedené společnosti přitom právě ve smluvních podmínkách dispozici s účtem značně omezují.

Jedno z omezení, které bývá do obsahu smluvních podmínek vtěleno, aniž by měl uživatel internetu možnost jej ovlivnit, je i vyloučení dědění. Shora uvádím, že BGH by takové ustanovení smluvních podmínek posoudil jako neúčinné. Naše soudy otázku dosud neřešily. Pravděpodobně by se ovšem takové plošné vyloučení dědění dostalo do rozporu s principem univerzální sukcese, na němž je právní úprava dědického práva založena i po rekodifikaci.⁶³ Tedy univerzální sukcesi do práv a povinností ze závazkových poměrů předpokládá zákon, a odlišné ujednání ve smluvních podmínkách by se dostalo do rozporu s ním. A takové ujednání je zakázáno (§ 1 odst. 2 o. z.). Takový výklad přitom volím i s ohledem na potřebu ochrany uživatelů před poskytovateli, neboť, jak bylo uvedeno, v zásadě nemají možnost ovlivnit obsah smluvních podmínek (a ani je většinou nečtou). Věcněprávní teorie je spojena přímo ze své podstaty s větší ochranou uživatele, neboť uživatelské podmínky nemohou vyloučit vlastnická práva uživatele k virtuálnímu obsahu.⁶⁴ Stejně jako v Německu, i dle tuzemské právní úpravy by takové ujednání mohlo být posouzeno jako nepřiměřené či překvapivé,⁶⁵ případně vůči spotřebitelům by mohlo jít též o zakázané ujednání ve smyslu § 1813 o. z. Zároveň je podle mého názoru na místě uvažovat též o aplikaci § 1800 odst. 2 o. z., jež upravuje následky pro spotřebitele zvláště nevýhodné doložky (aniž je pro to rozumný důvod) vtělené do obsahu smlouvy uzavírané adhezním způsobem. Taková doložka je neplatná.⁶⁶ Jedná se přitom o neplatnost relativní, přičemž, jde-li o případ ochrany spotřebitele, tak „§ 1811

---

⁶² Tato forma uzavírání kontraktu bývá označována jako „*click-wrap*“. K pojmu „*click-wrap*“ srov. např. ŠČERBA, Tomáš. *Právně teoretické aspekty elektronické kontraktace*. Revue pro právo a technologie, 2012, roč. 3, č. 5 či např. Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. C-322/14.

⁶³ Srov. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 3, marg. č. 1.

⁶⁴ SVOBODA, Václav, *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

⁶⁵ K tomu srov. ust. § 1753 o. z.: „*Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření.*“

⁶⁶ Srov. PETROV, Jan. § 1800 [Nečitelné, nesrozumitelné a zvláště nevýhodné doložky ve smlouvě uzavřené adhezním způsobem]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 354, marg. č. 29.

a násl. s ohledem na judikaturu ESD [se použijí] přednostně, a to včetně § 1815 („K nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá.“).⁶⁷

2.1.3. Teoretický pohled na dědění digitálních aktiv podle českého právního řádu

Bylo uvedeno, že hlavní odlišnost mezi obligační a věcněprávní teorií spočívá v tom, co je předmětem virtuálního dědictví. V případě (německé) obligační teorie jsou to práva a povinnost ze smlouvy **uzavřené mezi poskytovatelem informačních služeb a uživatelem účtu, jež přecházejí na dědice** (a to v zásadě v plném rozsahu). Tím získávají právní nástupci totožné nároky vůči poskytovateli jako samotný zůstavitel. Nemohou však účet nadále využívat k vlastní „aktivní“ komunikaci. Dle (čínské) věcněprávní teorie získávají i toto oprávnění. Dědic tedy dědí samotný účet jako věc v právním smyslu, **získává přístup k veškerému obsahu účtu včetně soukromých zpráv, a zároveň je oprávněn účet využívat v plném rozsahu i po smrti zůstavitele**. Co by mělo být předmětem virtuální pozůstalosti tak, aby byl závěr v souladu s českým právem?

Lovětínský, který ve svém příspěvku rozebírá rozsudek BGH ve věci dědění facebookového účtu, dospívá k závěru, že při argumentaci v případných soudních sporech nebo při hledání odpovídající úpravy můžeme „*obdobně použít argumenty z aktuální německé soudní praxe*.“⁶⁸ Tedy přiklání se bez detailnější argumentace k obligační teorii jako vhodnému přístupu i pro české právo. Jsem nicméně toho názoru, že přijmout argumentaci BHG bez dalšího nelze. Třebaže německé dědické právo vychází stejně jako to české z principu univerzální sukcese, jeho závěry silně odráží tzv. úzké pojetí věci, dle něhož se k účtu na sociální síti ani jiným virtuálním hodnotám nemohou vztahovat věcná práva. Český zákonodárce zvolil řešení jiné. Za věci považuje též práva a jiné věci bez hmotné podstaty, což je v tomto kontextu naprosto stěžejní, a musíme to proto zohlednit. Závěry vrcholné německé soudní stolice tedy mohou sloužit jako dobrý základ při řešení přechodu digitálních aktiv na dědice, je však nutné je posuzovat kriticky a s vědomím právě zmíněné odlišnosti.

Věcněprávní teorii opřenou o čínskou koncepci vnímám s ohledem na velmi podstatné odlišnosti právních kultur jako velmi vzdálené a z toho důvodu se jí již v dalším textu v zásadě nezabývám. Rozebrán bude toliko aspekt silnější ochrany zůstavitele (uživatele účtu) a možnost vyloučit ve smluvních podmínkách přechod digitálních účtů na právní nástupce, s čímž věcněprávní teorie pracuje.

---

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. Vojtěch. *Bude mít Váš dědic přístup k Vašemu účtu na facebooku? Zajímavé soudní rozhodnutí z Německa i z pohledu českého práva.*

Z uvedeného lze zobecnit tyto konkrétní otázky, které při hledání vhodného teoretického přístupu k digitální pozůstalosti konfrontují s tuzemskou právní úpravou. Předmětné otázky zní:

- (i) Přechází digitální aktiva na dědice v rámci univerzální sukcese?
- (ii) Jaká konkrétní práva a jaké konkrétní povinnosti přechází na dědice digitální pozůstalosti?
- (iii) Lze dědění vyloučit skrze obchodní podmínky?
- (iv) Jak je dědění digitálních aktiv ovlivněno pravidly o právní ochraně osobnosti *post mortem*?
- (v) Jak správně přistoupit k digitální pozůstalosti v pozůstalostním řízení, abychom dostáli naplnění zásady úřední ingerence?

Domnívám se, že vzhledem k tomu, jak širokou množinu právních vztahů digitální pozůstalost *largo sensu* zahrnuje, nelze dané otázky zodpovědět plošně, tedy pro všechna digitální aktiva zároveň. Proto dále rozlišuji tři skupiny virtuálních aktiv: (i) účty na sociálních sítích a emaily (část třetí); (ii) kryptoměny (část čtvrtá); a (iii) předplatná na online platformách a online úložištích (část pátá). Pro každou z uvedených skupin řeším jednotlivé aspekty samostatně. Vždy však vycházím z platné a účinné právní úpravy (o dědění), neboť zákonodárce nepřijal úpravu speciální. Naprosto stěžejní roli hrají též tradiční principy, na nichž je současná koncepce dědického práva postavena. Právě výkladem o nich budu nyní pokračovat.

3. Dědění internetových komunikačních účtů (e-mailů a účty na sociálních sítích)

Právní úprava dědického práva v o. z. spočívá na dosavadních principech, které částečně modifikuje nově přijatými instituty.⁶⁹ I přes tuto modifikaci je nadále založena na principu univerzální sukcese (tj. principu všeobecné dědické posloupnosti). Tedy dědic vstupuje do všech práv a povinností zůstavitele, které jeho smrtí nezanikly a u nichž se neuplatní zvláštní režim právního nástupnictví jako do celku.⁷⁰ V důsledku univerzální sukcese vstupuje dědic zejména do majetkových právních vztahů (poměrů). Naopak odlišné postavení mají tzv. „vysoce osobní“ právní vztahy (resp. práva a povinnosti, jež se váží výlučně na osobu zůstavitele), které zpravidla jeho smrtí zanikají. Taková práva a takové povinnosti předmětem dědění nejsou (§ 1475 odst. 2 o.

---

⁶⁹ FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 3, marg. č. 1.

⁷⁰ Zvláštní postavení má odkaz, který je pohledávkou odkazovníka za dědicem (dědici) na vydání nějaké konkrétní věci, věci určitého druhu, popř. určité právo. Opakem k principu univerzální sukcese je princip sukcese singulární. Srov. např. SCHINDLER, Petr Filip. *Odkazy – způsob nabytí mortis causa mimo univerzální sukcesí*. Ad Notam, 2013, č. 5, s. 7-8.

z.) a zůstavitel o nich ani nemůže platně pořídit pro případ své smrti. Podle české právní úpravy mohou být předmětem vlastnického práva i věci nehmotné, mezi něž řadíme i jednotlivé složky digitálního majetku (vlastnictví) – tedy i emailový účet nebo účty na sociálních sítích. Například na účet na sociální síti Facebook můžeme z tohoto pohledu nahlížet jako na **soubor relativních majetkových práv**⁷¹ zůstavitele vůči Facebooku. Součástí pozůstalosti bude v takovém případě soubor práv dědice vůči poskytovateli online služby – resp. tento soubor musí být součástí pozůstalosti, jinak bychom se dostali do rozporu s § 1475 odst. 2 o. z. I proto bychom měli uzavřít, že dědic se v souladu s principem univerzální sukcese stává právním nástupcem ve smluvním vztahu mezi poskytovatelem informační služby (jako je např. Facebook) a uživatelem (tj. zůstavitelem).

V právní teorii ani praxi ovšem nepanuje ohledně děditelnosti online komunikačních účtů shoda, resp. vyvstává řada dalších dílčích otázek, jež se s děděním účtů na sociálních sítích pojí a které vyžadují bližší objasnění. Jaká konkrétní oprávnění dědic získá? Může zděděný účet využívat k aktivní komunikaci tak, jak to činil zůstavitel za svého života, nebo se stane toliko „pasivním“ vlastníkem? Brání právo tomu, aby dědic získal přístup k obsahu účtu včetně soukromé online komunikace?

Jak bylo uvedeno, pozůstalost podle o. z. tvoří zůstavitelovo jmění s výjimkou práv a povinností vázaných toliko na jeho osobu.⁷² Jméno osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů,⁷³ přičemž do pozůstalosti spadají i subjektivní práva a povinnosti zakládající se jen na osobních poměrech zůstavitele. Je tomu tak ovšem pouze za předpokladu, že byly jako dluh uznány nebo jako pohledávka uplatněny před orgánem veřejné moci.^{74, 75} Od toho musíme odlišit práva a povinnosti, jež smrtí zůstavitele zanikají, a tedy na dědice nepřecházejí.⁷⁶ Poskytovatelé

---

⁷¹ Právem zde rozumím oprávnění, tj. právo subjektivním smyslu.

⁷² Z hlediska procesního hovoříme o aktivech a pasivech pozůstalosti – viz § 171 odst. 1 a 2 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jako z. ř. s.).

⁷³ Jak plyne z § 495 o. z.

⁷⁴ Viz Důvodová zpráva k o. z. (konsolidovaná verze). Nový občanský zákoník [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2012.

⁷⁵ Komentářová literatura jako příklad takových osobních subjektivních práv uvádí např. zůstavitelova práva na bolestné nebo na peněžitou satisfakci za nemajetkovou újmu. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 5, marg. č. 11.

⁷⁶ Jako příklad práv, o kterých tak ve svých intencích stanoví o. z., lze uvést zánik zmocnění smrtí zmocněnce či zmocnitele, není-li stanoveno něco jiného (§ 448 odst. 1 o. z.). Dále např. zákonné právo na výživné zanikající jak smrtí osoby k výživě povinné, tak smrtí vyživované osoby, neboť výživné má sloužit k uspokojování osobních potřeb oprávněného, ale především je jeho vázáno na existenci určitého rodinného vztahu (k tomu srov. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila, § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. *Ibidem*, s. 6, marg. č. 13). Příkladem nacházejícím se mimo občanský zákoník je např. zánik pracovního poměru smrtí zaměstnance, který plyne z § 48 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jako ZákPr).

informačních služeb se tak mohou v návaznosti na princip univerzální sukcese dostat do složité situace spojené např. s otázkou, zda mohou dědicům zpřístupnit rovněž data a komunikaci, která je součástí e-mailového účtu či účtu na sociální síti, nebo zda tak učinit nemohou, neboť by se zpřístupněním dostali do rozporu s ochranou soukromí, listovním tajemstvím nebo s právem na ochranu osobnosti *post mortem*.

Nejasnosti jsou způsobeny i tím, že smluvní podmínky koncipují poskytovatelé informačních služeb napříč jednotlivými sítěmi odlišně. Nedostatek transparentnosti plyne též z toho, že jsou smlouvy s těmito poskytovateli zpravidla uzavírány ve formě tzv. „*click-wrapů*“⁷⁷ – takové smlouvy tak z pohledu práva spadají do kategorie smluv uzavíraných adhezním způsobem (srov. § 1798 a násl. o. z.). Při založení online účtu jsou uživatelům obvykle předloženy smluvní podmínky, ke kterým nemohou uplatnit žádné výhrady a musí je potvrdit (obvykle kliknutím na tlačítko „OK“ / „souhlasím“), jinak nebude smlouva uzavřena. Na tomto principu fungují smluvní podmínky Facebooku, Twitteru, Instagramu, Googlu, Applu a dalších mainstreamových platform. A společnosti, které za platformami stojí, v těchto smluvních podmínkách téměř vždy nějakým způsobem omezují dispozici s účtem. Jedno z omezení, které bývá do obsahu smluvních podmínek vtěleno, aniž by měl uživatel internetu možnost jej jakkoliv ovlivnit, je též omezení dědění, či dokonce jeho úplné vyloučení. V následující části práce se proto zabývám též otázkou, zda vůbec lze dědění ve smluvních podmínkách omezit či vyloučit, jakož i jak bychom taková ujednání měli v kontextu českého práva posoudit.

Zatímco v případě deníků či dopisů napanuje spor o tom, že na dědice v rámci univerzální sukcese přecházejí, právní nejistota je spojena s otázkou, jak bychom měli *de iure* řešit přístup k soukromé online komunikaci, která je součástí obsahu e-mailových účtů a účtů na sociálních sítích. Existuje legitimní důvod, proč bychom k takové online komunikaci měli přistupovat jinak než k její analogové obdobě? I tuto otázku podrobuji v dalším textu detailnímu zkoumání, skrze které se pokusím rozptýlit nejasnosti ohledně jejího řešení.

3.1. Digitální pozůstalost v kontextu tradičních principů dědického práva

V úvodu této části uvádím, že je dědické právo determinováno principem univerzální sukcese a že neexistuje legitimní důvod, proč bychom k online komunikaci měli přistupovat jinak než ke komunikaci analogové. Podmínky přechodu digitální pozůstalosti na dědice musíme hledat v příslušných ustanoveních právních předpisů o dědickém právu obecně, neboť platná tuzemská právní úprava toho času neobsahuje žádná speciální pravidla pro dědění digitálního majetku.

---

⁷⁷ K pojmu viz pozn. pod čarou č. 62.

Pohybujeme se tedy zejm. v části III. (*Absolutní majetková práva*) hlavě III. (*Dědické právo*), tj. v ust. §§ 1475 a násl. o. z.⁷⁸ Vedle toho – tak jako v jiných případech – i zde sehrávají klíčovou roli právní principy, na jejichž půdorysu je současné dědické právo vystavěno.

Náš zákonodárce přitom vychází z těch, které Tilsch pojmenovává a blíže vymezuje v první kapitole své nadčasové monografie *Dědické právo rakouské*.⁷⁹ Již rozebraný **princip univerzální sukcese**, který lze označit za ústřední, doplňuje Tilsch o další zásady determinující přechod pozůstalosti na právní nástupce. Zaprvé jde o **zásadu zachování hodnot**. Ta profiluje dědické právo jako soubor institutů, které vytvářejí mezigenerační solidaritu – zároveň motivuje k vytváření takových hodnot, jež přesáhnou lidský život a zůstanou zde pro další generace.⁸⁰ Dědické právo je dále založeno na **principu přechodu pozůstalosti na jednotlivce** – nemáme tedy dědické právo kolektivní. Důsledkem tohoto principu je mj. to, že dědictví připadne státu jako odúmrt' (*caducum*)⁸¹ teprve v případě, pokud není žádných způsobilých dědiců ani odkazovníků. Vědomí, že zůstavitelovy statky připadnou osobám, které jsou mu blízké, podle zastánců principu přechodu pozůstalosti na jednotlivce podporuje produktivní činnost, spořivost i péči o rodinu – naopak opačný přístup by vedl k lehkomyšlnosti a neracionální konzumaci všech statků.

Zásadní význam má **princip autonomie vůle zůstavitele**, který vychází z testovací svobody (ta je vývodem vlastnické autonomie, resp. obecnější autonomie vůle). Tento princip spočívá ve svobodě zůstavitele zvolit si ve prospěch koho, resp. zda vůbec pořídí pro případ své smrti a jakou formou.⁸² Jde přitom o osobní právo zůstavitele – není tedy možné, aby za něj určil dědice někdo jiný.⁸³ V kontextu této práce má zvláštní význam **zásada rovnosti** (osobní i věcné)⁸⁴, kterou uvádí i přelomové Rozhodnutí BGH,⁸⁵ a to jako hlavní důvod neomezeného dědění „online“ a „off-line“. Další zásadou, která *de lege lata* nachází svůj odraz v § 1485 o. z. a násl., je **zásada svobody**

---

⁷⁸ Z hlediska procesního jde zejména o úpravu pozůstalostního řízení obsaženou v z. ř. s. v části II. (*Zvláštní řízení*) hlavě III. (*Řízení o pozůstalosti*), tj. v ust. § 98 a násl.

⁷⁹ TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*. Praha: Sborník věd právních a státních (Bursík & Kohout), 1905, s. 59.

⁸⁰ Tím dědické právo podle Tilsche umožňuje pokračování dosažené vyšší kulturní úrovně, zajišťuje kontinuitu a tím i pořádek právního a hospodářského obchodu – ibidem, s. 14.

⁸¹ Stát tedy není dědicem, ale za dědice jej považujeme (jde o právní fikci) – viz § 1634 o. z.

⁸² K zajištění dodržení poslední vůle zůstavitele přispívají také ustanovení o přechodu omezení či nařízení ze strany zůstavitele (např. § 1490 odst. 2, § 1506, § 1509, § 1629, § 1633 odst. 2, § 1690 odst. 2) – FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 4, marg. č. 5.

⁸³ Srov. např. ibidem, s. 76.

⁸⁴ TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, s. 33.

⁸⁵ Srov. Rozhodnutí BGH bod 17 s dalšími odkazy; 21 a násl.; či HERZOG, S. *Der digitale Nachlass – ein bisher kaum gesehenes und häufig missverstandenes Problem*. Neue Juristische Wochenschrift. 2013, Hf. 52, s. 3745–3751.

dědice dědictví odmítnout.⁸⁶ A konečně uvádí Tilsch jako samostatný princip **ingerenci veřejné moci**. Tedy skutečnost, že nabytí dědictví je obligatorně spojeno s v pozůstalostním řízení vydaném usnesení o nabytí dědictví, kterým se deklarují právní vztahy s účinností ke dni smrti zůstavitele.⁸⁷

Z jakého důvodu zde Tilschovy principy popisují? Všechny z nich totiž prostupují i současnou právní úpravou, která, jak již bylo uvedeno, neobsahuje ohledně digitální pozůstalosti žádná speciální ustanovení. Problematiku přechodu účtů na sociálních sítích a e-mailových účtů (jakož i dalších složek digitální pozůstalosti) je proto nutné posuzovat v souladu s nimi, resp. na jejich základě.⁸⁸ V kontextu autonomie vůle musí mít zůstavitel možnost rozhodnout, kdo se stane jeho právním nástupcem ve vztazích spojených s jeho facebookovým, twitterovým či jiným účtem. Z principu zachování hodnot zase usuzuji na to, že i účtům na sociálních sítích patří pevné místo při přechodu na dědice. Dnešní doba je spojená s narůstající digitalizací každodenního života a též silícím přesunem obchodní i soukromé korespondence na internet. Jak v soukromém, tak v pracovním životě dnes běžně komunikujeme online, sociální sítě jsou stále častěji zdrojem (vysokých) finančních příjmů a jejich vybudování stojí tvůrce nemalé, mnohdy dokonce celoživotní úsilí. Tedy nejen „analogové“, ale i „digitální dědické právo“ se pojí s pozitivní motivací vytvářet takové hodnoty, které přesáhnou lidský život a zůstanou zde pro další generace.

Stejně jako pro „dědění off-line“,⁸⁹ platí i online **zásada rovnosti**.⁹⁰ Opakuji, že tuzemský zákonodárce doposud nepřišel se speciální právní úpravou dědění „online“. Proto – stejně jako vlastnictví dopisů, deníků, fotografií nebo třeba rodinných dokladů přechází, bez ohledu na jejich citlivý osobní obsah, cestou univerzální sukcese na dědice – musí na dědice přejít zásadně i účet na sociální síti / e-mailový účet, jenž byl v době smrti aktivní.⁹¹

Zajímavé je zde srovnání s digitálním obsahem uloženým na USB či jiných externích discích. Stejně jako v e-mailu nebo na sociální síti i obsah externího disku tvoří citlivý osobní

---

⁸⁶ Tato zásada je do určité míry modifikována možností smluvního dědice vyloučit právo odmítnout dědictví. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 3, marg. č. 2.

⁸⁷ TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, s. 36-38.

⁸⁸ Pozn. nebude-li stanoveno něco jiného, platí ve všech případech závěry vztažené k účtům na sociálních sítích obdobně pro účet e-mailový, neboť tyto závěry vycházejí ze stejného právního základu: závazek mezi poskytovatelem informační služby a uživatelem účtu, jehož obsahem jsou práva a povinnosti obou stran.

⁸⁹ K tradičnímu pojetí zásady rovnosti srov. TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, s. 33.

⁹⁰ HERZOG, S. *Der digitale Nachlass – ein bisher kaum gesehenes und häufig missverstandenes Problem*. Neue Juristische Wochenschrift. 2013, Hf. 52, s. 3745–3751.

⁹¹ Srov. Rozsudek BGH, body 41, 46, 50, 62; srov. však též rozhodnutí soudu nižšího stupně, tj. LG Berlin. [publikovaný v FamRZ (Zeitschrift für das gesamte Familienrecht). 2016, s. 738, 739]; a především KUTSCHER, Antonia. *Der digitale Nachlass*. 1. Auflage. Göttingen: V&R unipress, 2015, s. 100 a násl., 116, 172; BOCK, M. *Juristische Implikationen des digitalen Nachlasses*. Archiv für christliche Praxis, 217 (2017), s. 394.

content. A v případě těchto externích nosičů nepochybujeme o tom, že součástí pozůstalosti jsou. Nevidím přitom žádný rozumný důvod pro to, abychom dovedli něco jiného ve vztahu k tomu, když si zůstavitel neuloží své fotografie, videa, hudbu či kupříkladu korespondenci nikoli např. na USB, ale namísto toho si je “zálohuje” v rámci svého instagramového účtu. Tedy ve chvíli, kdy *lze de lege lata* dědit nosiče osobních písemností, jako jsou deníky a dopisy, musíme analogicky takový závěr dovést i na e-mailové konverzace, fotky, videa či zprávy na sociálních sítích. Pokud je virtuální obsah předmětem dědění, a výše byl učiněn kladný závěr,⁹² je třeba, aby se na něj vztahovala stejná pravidla jako na ostatní součásti pozůstalosti (dědictví). Stejný názor, tedy že např. e-maily nebo obrázky, které jsou uloženy na pevném disku zůstavitele, přecházejí na dědice spolu s vlastnictvím tohoto pevného disku, a proto je nutné, aby přecházely i v případě, nejsou-li na hmotném nosiči, ale toliko online (jako součást obsahu účtu), zastává též německá doktrína, a to s odkazem na § 1922 BGB.⁹³

Je tedy nutné, aby se dědění online obsahu posoudilo podle stejných pravidel jako dědění v případě digitálního obsahu, který je vytištěn nebo uložen na externím nosiči zůstavitele. Pokud by totiž možnost získat k němu přístup závisela pouze na povaze nosiče, dostali bychom se do rozporu se zásadou rovnosti.

3.2. Digitální pozůstalost vs. osobní povaha obsahu online komunikačních účtů

V doktríně se objevily též názory, že by přístup dědiců k účtu mohl představovat zásah do oblasti soukromého života zesnulého uživatele, a tedy porušovat mj. jeho „*posmrtné právo na ochranu osobnosti*“.⁹⁴ A objevují se též názory, že bychom práva a povinnosti spojené s předmětnými online účty měli kvalifikovat jako osobní, tedy takové povahy, která brání přechodu na dědice.⁹⁵ Proto se ptám: je osobní pouto uživatele účtu tak silné, že by jeho povaha bránila přechodu účtu na právní nástupce?

Němečtí autoři v tomto kontextu rozlišují dvě roviny: dědění účtu jako takového (tedy práv a povinností ze závazkového poměru mezi zůstavitelem a poskytovatelem informační služby) na

---

⁹² Pozn. obecnou způsobilost internetových účtů být předmětem dědění rozebírám ve druhé části této práce.

⁹³ Srov. HOEREN, Thomas. *Der Tod und das Internet - Rechtliche Fragen zur Verwendung von E-Mail- und WWW-Accounts nach dem Tode des Inhabers Aufsatz*. *Neue Juristische Wochenschrift*, 2005, s. 2113, 2114. K dalším otázkám týkajícím se digitálního obsahu srov. např. EICHMEIER, Fabian. *Das digitale Trennungsprinzip – Smarte Geräte im Asset Deal Aufsatz*. *Right Digital*, 2021, s. 433.

⁹⁴ Viz např. MARTINI, Mario. *Der digitale Nachlass und die Herausforderung postmortalen Persönlichkeitsschutzes im Internet*. *JuristenZeitung*, 2012, s. 1145-1155, nebo HOEREN, T. *Der Tod und das Internet - Rechtliche Fragen zur Verwendung von E-Mail- und WWW-Accounts nach dem Tode des Inhabers Aufsatz*. *Neue Juristische Wochenschrift*, s. 1145, 1152.

⁹⁵ Tuzemské soudy se podle mých informací otázkou zatím přímo nezabývaly. V rámci německé justice ale podobnou obavu vyjádřil např. vrchní soud v Berlíně v rozhodnutí ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 21 U 172/15. Jeho právní názor byl ovšem překonán rozhodnutím BGH ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. III ZR 183/17, které potvrdilo způsobilost práv spojených s internetovými účty být předmětem dědění.

straně jedné, a na straně druhé obsahu tohoto účtu (jako jsou např. fotografie, textové statusy na Facebooku či emailová konverzace). Ve vztahu k dědění účtu činí někteří zástupci německé doktríny srovnání se spořicíím účtem,⁹⁶ který je rovněž tvořen jednak vlastnictvím účtu, jednak účetním zůstatkem.⁹⁷ Vlastnické právo ke spořicímu účtu má podle Bräutigama⁹⁸ vysoce osobní (nemajetkovou) povahu, a proto je dědic po zůstavitelově smrti povinen vstoupit do vlastního právního poměru s bankou.⁹⁹ Přímo do právního postavení zůstavitele nevstoupí. Obdobně by se podle nich měl posoudit též vztah s poskytovatelem informační služby. Konkrétně docházejí k závěru, že osobní e-mailový účet ani účet na sociální síti by neměly být děditelné.

Třebaže zmínění autoři podporují svůj závěr zajímavými argumenty, s analogií emailového účtu (účtu na sociální síti) se spořicíím účtem se neztotožňují. Je tomu tak mj. proto, že vznik i existence bankovních účtů podléhá velmi striktní (též veřejnoprávní) regulaci – banky mají např. povinnost ověřovat totožnost i schopnosti a kredibilitu zákazníka přesnými metodami, čímž dochází k přímému spojení konkrétní osoby s účtem. Účet se odvíjí od osobních vlastností a majetkových schopností této osoby. Při založení e-mailového účtu ani Facebooku nebo Twitteru však nic takového vyžadováno není. Pro identifikaci v rámci těchto účtů velmi často postačuje si zvolit uživatelské jméno, heslo a ověřit emailovou adresu. Vztah mezi poskytovatelem a uživatelem proto podle mého soudu nelze kvalifikovat jako osobní v tom smyslu, že by bránil přechodu na dědice. Dědic proto v souladu s principem univerzální sukcese vstupuje do práv a povinností po zůstaviteli. Totožnou otázku, tedy jaká konkrétní práva a jaké konkrétní povinnosti smrti zůstavitele zanikají pro jejich vysoce osobní povahu, nalezneme též v Rozhodnutí BGH (které se týkalo práv a povinností právních nástupců k účtu na Facebooku). Závěr, že by byly práva a povinnosti vázány na osobu uživatele (nebo provozovatele) v takové míře, že by to vylučovalo jejich přechod na právního nástupce, odmítl.

I když je pravdou, že účet je zaměřen na osobu uživatele v tom smyslu, že poskytované služby může užívat pouze pod svými přihlašovacími údaji, nevede tento aspekt podle německého

---

⁹⁶ Pro srovnání – v České republice platí od 1. 1. 2014 nová úprava stavebního spoření. Podle původní koncepce přecházela práva a povinnosti ze stavebního spoření na pozůstalého manžela (skrže zvláštní právní nástupnictví) a teprve nebyl-li pozůstalý manžel, stávala se předmětem dědění. Předpokladem bylo, že se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví dohodli, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Podle nové právní úpravy (§ 8 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, ve znění pozdějších předpisů), závazek ze smlouvy o stavebním spoření smrtí účastníka zaniká a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky, pohledávka na výplatu záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka a zálohy státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel. K tomu srov. též FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 8, marg. č. 20.

⁹⁷ Srov. RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*. Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge, 2017, s. 436.

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ Ibidem.

soudu k vyloučení přechodu *mortis causa*. Ztotožňuji se se závěrem, že práva a povinnosti tvořící obsah závazku mezi sociální sítí a uživatelem účtu nejsou výlučně vázána na osobu zůstavitele, a dědic tak může získat přístup k zůstavitelově účtu.

Zajímavé je v tomto kontextu již vymezení pozůstalosti v obecném zákoníku občanském – konkrétně v jeho ust. § 531, které pozůstalost vymezuje jako „*souhrn práv a závazků zemřelého, pokud se nezakládají na poměrech pouze osobních*“, přičemž se „*vycházelo z toho, že ‚nikoli osobní‘ práva a povinnosti jsou ta, o nichž není stanoveno (právním předpisem ani vůlí stran), že zůstavitelovou smrtí zanikají (proto také práva a závazky z poměrů věcných a obligačních zásadně patřila k pozůstalosti)*“.¹⁰⁰ Práva a povinnosti, jež se pojí s účtem na sociální síti, jsou „technické povahy“ v tomto smyslu, že mohou být na rozdíl třeba od práv a povinností ze smlouvy o poskytování zdravotní péče nebo z pracovního poměru odděleny od své smluvní strany (tj. uživatele účtu), a mohou tedy přejít na právního nástupce v souladu s § 1475 odst. 2 o. z. V daném kontextu totiž nejsou rozhodující práva a povinnosti smluvních stran, nýbrž až obsahy, které uživatelé na sociální síti vytvářejí (tj. příspěvky na profilových stránkách, posílání zpráv apod.).

Tím se dostáváme do druhé roviny. Shora jsem uzavřela, že dědic vstupuje do právního postavení, které měl zůstavitele v době své smrti, a dále se vypořádám s tím, jestli dědici náleží též právo na zpřístupnění obsahu účtu. Obsah účtu zahrnuje velké množství různých údajů – od e-mailů, osobních údajů, skutečností souvisejících s autorským právem a zákonem o ochranných známkách až po adresáře. Správným postupem je podle mého názoru posoudit dílčí části obsahu dle příslušných ustanovení, která normují dědění autorských práv, ochranných známek, projevů osobní povahy apod. To můžeme demonstrovat na příkladu ochrany osobnosti pro případ smrti. BGH v tomto kontextu uzavírá,¹⁰¹ že při přechodu facebookového účtu není dán rozpor s právy na (postmortální) ochranu osobnosti mj. proto, že se GDPR vztahuje toliko na žijící osoby. Členské státy však mohou stanovit pravidla týkající se zpracování osobních údajů zesnulých osob odlišně. Musíme proto vzít v úvahu také úpravu v o. z., konkrétně ustanovení § 82 odst. 2, které stanoví, že „*[p]o smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých*.“ Z těchto důvodů je možné osobní údaje týkající se zemřelých osob zveřejnit pouze tehdy, pokud je to nutné k ochraně práv zemřelého, ledaže by to bylo v rozporu s vůlí zemřelého vyslovenou před jeho smrtí.¹⁰² Zpřístupnění údajů dědici však není totéž co jejich zveřejnění. Je-li však známa

---

¹⁰⁰ Srov. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 5, marg. č. 10.

¹⁰¹ Rozhodnutí BGH ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. III ZR 183/17.

¹⁰² Viz názor publikovaný Ministerstvem pro místní rozvoj: Několik poznámek k GDPR v oblasti pohřebnictví. 2018. [online] cit. dne 30.10.2022. Dostupné z: <<https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/pohrebnictvi/aktuality/nekolik-poznamek-k-gdpr-v-oblasti-pohrebnictvi>>.

protichůdná vůle zůstavitele, je jí poskytovatel vázán a údaje o účtu nemůže vydat (to plyne mj. ze principu autonomie vůle zůstavitele).

Další rovinu diskusí v souvislosti s povahou obsahu, jenž je součástí účtu, vede německá doktrína ohledně jeho osobní povahy. Stejně jako v našem právu, i podle BGB smrtí zůstavitele zanikají práva a povinnosti osobní povahy. Raude¹⁰³ v návaznosti na to uvádí, že přestože zprávy, fotografie, videa, jež zůstavitel sdílí, mají osobní obsah, neznamená to automaticky, že smlouva zesnulého uživatele s poskytovatelem informačních služeb a z ní odvozená práva jsou též povahy.

Na druhé straně Hoeren¹⁰⁴ navrhuje rozlišovat mezi přístupovými právy dědiců obecně a přístupem nejbližších příbuzných zůstavitele, kteří by podle něj právo na přístup k vysoce osobnímu obsahu získat měli. K čemu by takové rozlišení vedlo? Již bylo uzavřeno, že účet na sociálních sítích i emailový účet jsou předmětem pozůstalosti – tj. přechází na dědice. Pokud jsme k tomuto závěru dospěli, nedokážu si zároveň představit mechanismus, který by dědici těchto účtů jakkoliv zamezil v nahlížení do vysoce osobní korespondence. V praxi není proveditelné ani to, aby poskytovatel informačních služeb či kdokoliv jiný v každém jednotlivém případě prováděl posouzení, zda e-maily, jiná korespondence či další obsah vykazují osobní povahu či nikoliv. Tedy Hoerenův návrh, dle něhož by přístup k obsahu osobní komunikace měli mít toliko nejbližší příbuzní, z praktických důvodů selhává.¹⁰⁵ Ovšem toto řešení, jež rozlišuje rozsah práv dědiců dle osobnostní povahy obsahu účtu, je problematické i právně. I pokud bychom dokázali vymezit kritéria, která by spolehlivě rozlišila majetkový obsah od obsahu osobní povahy (o čemž pochybuji), znamenalo by to, že by každou zprávu zůstavitele musel někdo číst. Bez toho bychom např. milostný e-mail od ostatní komunikace neodlišili. To by bylo v rozporu s ústavně zaručeným právem na ochranu listovního tajemství (čl. 14 Listiny základních práv a svobod) a dalšími právními předpisy (např. zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů). Připomínám též závěr z druhé části této práce, přijatý v návaznosti na rozbor Rozhodnutí BGH, tedy že není povinností platformy (např. Facebooku) zajistit podmínky, které budou předcházet riziku, že uživatel účtu udělí přístup ke sdílenému obsahu třetí osobě či že dojde ke zneužití přístupu k účtu. Toto riziko existuje jak za života uživatele, tak po jeho smrti. Ze smlouvy mezi poskytovatelem účtu a jeho uživatelem však vyplývá toliko povinnost poskytovatele zajistit, aby odeslanou zprávu zpřístupnil účtu, jenž patří

---

¹⁰³ Srov. RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*, s. 436.

¹⁰⁴ Srov. HOEREN, Thomas. *Der Tod und das Internet - Rechtliche Fragen zur Verwendung von E-Mail- und WWW-Accounts nach dem Tode des Inhabers Aufsatz. Neue Juristische Wochenschrift*, s. 2114.

¹⁰⁵ Specifické postavení však osobám zůstaviteli blízkým zůstává např. v tom, že se mohou domáhat ochrany jeho osobnosti. Viz § 82 odst. 2 o. z.

osobě, kterou odesílatel zvolil jako příjemce této zprávy. V tomto ohledu lze službu poskytovatelů *cum grano salis* přirovnat k činnosti pošťáka, který má povinnost pouze zajistit, aby odesílaná zpráva dorazila do dispoziční sféry osoby určené odesílatelem. Za to, kdo k nim nakonec přistoupí, již zásadně nenese odpovědnost.

V návaznosti na tyto argumenty uzavírám, že dědici nastupují do práv a povinností spojených s vlastnictvím účtu ve stejném rozsahu, jaký náležel zůstaviteli. Jednotlivé složky obsahu se posoudí podle příslušných ustanovení (nejen dědického práva), jak demonstrují na příkladu ochrany osobnosti a autorských práv. Samostatný rozbor dále vyžaduje otázka, zda se dědic stane toliko „pasivním“ uživatelem účtu, nebo zda je oprávněn též prostřednictvím účtu též sám aktivně komunikovat.

3.3. Dědění emailových účtů a účtů na sociálních sítích vs. ochrana práv třetích osob

Další, a možná dokonce nejvíce spornou otázkou je, zda dědic může po smrti zůstavitele sám aktivně používat zděděný účet ke komunikaci. Podle BGH mu toto právo nenáleží. Dědic dle německé nejvyšší soudní stolice nezískává právo nadále účet aktivně užívat – má toliko možnost nahlížet do obsahu účtu. Jinými slovy, dědic ve světle německé judikatury nezískává právo účet dál využívat, publikovat skrze něj obsah a tvářit se, že jde nadále o totožný účet. Německá judikatura tak vnímá postavení dědice jako pasivní v tom smyslu, že nemůže tvořit nový obsah, ale má právo na přístup k tomu, co bylo obsahem účtu za života zůstavitele. Podle mého však tento názor, tedy že předmětem pozůstalosti není právo dědice účet nadále aktivně používat, nelze bez dalšího přijmout. Rozhodnutí vrcholného německého soudu je totiž nutné číst v kontextu podrobně rozebrané obligační teorie.¹⁰⁶ Jak bylo uvedeno, německé právo vychází z úzkého vymezení věci. Díky naší koncepci širokého pojetí věci nicméně lze dojít k jinému závěru. Podle této koncepce je totiž předmětem pozůstalosti i soubor relativních majetkových práv zůstavitele vůči poskytovateli informační služby. Přecházet tedy budou všechna práva a všechny povinnosti, jež měl zůstavitel jako uživatel účtu za svého života, včetně práva účet nadále aktivně využívat, neboť tato práva nejsou s osobou zůstavitele spjatá v takovém rozsahu, aby jeho smrtí zanikala.

Někteří autoři navrhují rozlišovat pro tyto účely mezi soukromým a „obchodním“ obsahem.¹⁰⁷ Tento názor byl v zahraničí částečně odmítnut z toho důvodu, že soukromý a „obchodní“ obsah od sebe často rozlišit nelze a mnohdy ani uživatel, ani poskytovatel, ani

---

¹⁰⁶ Viz část II. této práce.

¹⁰⁷ Autoři, kteří jsou toho názoru, že by dědic neměl mít právo využívat účet zůstavitele jako svůj vlastní, argumentují tím, že aktivní využití účtu ke komunikaci představuje výlučné osobní právo zůstavitele, které na dědice nepřechází. Srov. např. RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*, s. 17-19.

kdokoliv jiný pravý charakter konkrétního obsahu nezná. Považuji za praktické vrátit se v tomto případě k již zmíněnému rozlišení na dvě roviny: rozlišit účet jako takový na straně jedné, a obsah účtu na straně druhé. Předchozí kapitola obsahuje argumenty, pro které není na místě se zabývat povahou obsahu a členit jej na majetkový, nemajetkový a osobní. To se nicméně týká obsahu. Co by ovšem praktické i legální býti mohlo, je rozlišovat – při odpovědi na otázku, zda je dědic oprávněn využívat účet k aktivní komunikaci po smrti zůstavitele – mezi jednotlivými typy účtů. Konkrétně na účty, které jsou využívány ke komerčním účelům (typicky influencerské spolupráce), a účty, které takto využívány nejsou – uživatelé je využívají výhradně k soukromým účelům.

Zatímco v případě osobních účtů lze jen těžko hledat situace, v nichž by měl někdo legitimní potřebu nadále aktivně sdílet obsah za zesnulého uživatele, aniž by jakkoliv reflektoval, že komunikuje nikoliv jako zůstavitel, v případě komerčně využívaných účtů si takové případy představit lze. Dokonce půjde zpravidla o hlavní výhodu, která z právního nástupnictví plyne. Souhlasím s názorem Svobody, který píše, že „*vybudování relevantních profilů s dosahem vybudování je spojeno s velkým úsilím a osobní složka tak může být potlačena*“.¹⁰⁸ Řada tvůrců se vytvářením obsahu na sociálních sítích živí a dosahuje při tom vysokých zisků – například historicky první tweet byl prodán za téměř 3 miliony dolarů¹⁰⁹ a existují rovněž stránky, kde se prodávají celé twitterové účty.¹¹⁰ Sociální sítě jsou v dnešní době stále častěji využívány jako kanály ke sdílení reklamního obsahu. Uživatelé využívají dosahu svého profilu za účelem propagace svých výrobků či služeb nebo výrobků či služeb jiných podnikatelů. S takovými příspěvky osob známých širší či užší veřejnosti se na sociálních sítích nepochybně setkala většina jejich uživatelů, neboť tzv. *influencer marketing* dnes představuje běžnou součást obchodních strategií.¹¹¹ Tato influencerská činnost nestojí ani mimo dosah právní regulace. V praxi je namístě reflektovat v rámci využití influencer marketingu obecně platná pravidla pro oblast ochrany soutěže a regulace reklamy, která plynou jak z vnitrostátních předpisů, tak z unijní legislativy.¹¹² To mj. znamená, že tvůrce, kteří monetizují obsah, jenž sdílejí na svých sociálních sítích, musíme se zřetelem k této činnosti

---

¹⁰⁸ Srov. SVOBODA, Václav. *Smrt v síti - dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*.

¹⁰⁹ LYONS, Kim. *Jack Dorsey's first tweet sold as an NFT for an oddly specific \$2,915,835.47*. In: The Verge [online]. 2021 [Cit. dne 04.11.2022] Dostupné z: <<https://www.theverge.com/2021/3/22/22344937/jack-dorsey-nft-sold-first-tweet-ethe-reum-cryptocurrency-twitter>>.

¹¹⁰ Viz např. <https://www.playerup.com/accounts/twitteraccount/>.

¹¹¹ Právním podkladem jsou v tomto případě inominátní influencerské smlouvy uzavírané mezi influencerem a podnikatelem na základě § 1746 odst. 2 o. z. V podrobnostech k jejich aspektům srov. např. TEKELY, Frederik. *Vybrané aspekty smluv o obchodní spolupráci s influencerem na sociálních sítích*. epravo.cz. [online]. 2021. [Cit. dne 04.11.2022] Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-aspekty-smluv-o-obchodni-spolupraci-s-influencerem-na-socialnich-sitich-112969.html?mail>>.

¹¹² DVORÁKOVÁ, Tereza, MÁLEK, Jakub. *Influencer marketing a jeho právní mantinely*. peytonlegal.cz. [online] 2022. [Cit. dne 05.11.2022]. Dostupné z: <<https://www.peytonlegal.cz/influencer-marketing/>>.

považovat za podnikatele ve smyslu § 420 odst. 1 o. z., neboť tito tvůrci samostatně na vlastní účet a odpovědnost vykonávají výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně a za účelem dosažení zisku.^{113, 114}

Právě účet (profil) na sociální síti využívají jako nástroj výkonu výdělečné činnosti a jde přitom o jednu z klíčových složek jejich podnikání, jejíž budování vyžaduje kontinuální úsilí a jejíž velikost a kvalita ovlivňuje obchodní potenciál jejich činnosti. Z pohledu právní kategorizace je pak nutno na takový profil nahlížet jako na součást obchodního závodu podnikatele,¹¹⁵ jenž dle komentářové literatury¹¹⁶ tvoří „*různé předměty, které se označují jako hmotné i nehmotné složky podnikání: věci hmotné (movité i nemovité), práva, nehmotné statky, zákaznictvo (klientela), výrobní zdroje, distribuční prostředky, zaměstnanci, pověst (goodwill), obchodní tajemství apod.*“ Obdobně pak dle judikatury¹¹⁷ „*[p]odnik ve smyslu obchodního zákoníku je třeba chápat jako ucelený organizovaný soubor podnikání, jako svébytný ekonomický organismus, jenž sestává ze složky hmotné (věci nemovitých a movitých), složky nehmotné (pohledávek a jiných majetkových hodnot, například práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví) a složky osobní (lidských zdrojů, jež jsou k dispozici, zejména jejich kvality)*“. Obchodní závod jako takový je způsobilý být předmětem relativních i absolutních majetkových práv a může být jako celek prodán (§ 2175 o. z.), propachtován (§ 2349 o. z.), a též zůstaven závětí nebo odkázán (§ 1594 a násl. o. z.).¹¹⁸

Tedy influencerský účet, na němž tvůrce monetizuje svůj vlastní obsah nebo který využívá pro komerční spolupráce (sdílí zde např. fotky produktů či hodnocení konzumovaných služeb), představuje součást jeho obchodního závodu ve smyslu § 502 o. z. V rámci závodu (ale i mimo něj) je účet způsobilým předmětem právního obchodu a též přechází na dědice. Influencer se proto může rozhodnout, že vybudovaný účet převede na jiného uživatele. Tento nový nabyvatel přitom

---

¹¹³ Influencerství bychom také mohli vymezit jako podnikatelskou činnost spojenou s generováním finančních prostředků či jiných benefitů na základě šíření příspěvků a získávání dalších a dalších sledujících, případně odběratelů. Influencery tak můžeme nahlížet jako novodobé podnikatele – ZAJÍCOVÁ, Romana. *Influencer jako novodobý podnikatel*, Brno, 2022. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, obor: Obchodněprávní studia. Vedoucí práce: doc. JUDr. Ing. Michal Radvan, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/fhe4v/Bakalarska_prace.pdf.

¹¹⁴ Dále viz. DRACHOVSKÝ, Ondřej. *Je nákup followerů na sociálních sítích cestou k úspěchu? Ale kdeže, leda cestou k mnohamilionovým pokutám!* Advokátní deník. [online] 2022. [cit. dne 22.11.2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/11/21/je-nakup-followeru-na-socialnich-sitich-cestou-k-uspechu-ale-kdeze-leda-cestou-k-mnohamilionovym-pokutam/?fbclid=IwAR2BnSic39GVGtjYXdl6srnVCC6aHn1POqul9BYgTe7fAtvMNjtF5XKB_o>.

¹¹⁵ Tím je dle § 502 o. z. organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se přitom za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.

¹¹⁶ Srov. KOUKAL, Pavel, LASÁK, Jan. § 502 [Obchodní závod]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1547, marg. č. 2.

¹¹⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 32 Cdo 3256/2017.

¹¹⁸ Srov. KOUKAL, Pavel, LASÁK, Jan. § 502 [Obchodní závod]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1547, marg. č. 4.

musí mít možnost nadále účet aktivně využívat, protože to je zpravidla hlavním důvodem, pro který usiluje o jeho nabytí. Samotná možnost nahlížet toliko do jeho obsahu by obchodní potenciál nenaplnila. Ten totiž spočívá v možnosti aktivního využívání účtu včetně komunikace se základnou sledujících (či odběratelů). Nabízí se otázka, zda uživatelé sítě, kteří účet sledovali kvůli původnímu tvůrci, jenž s nimi přes účet komunikoval, zůstanou sledovat účet i nadále po převodu účtu, nebo jej sledovat přestanou. Umím si představit obě situace. To nicméně nemění nic na závěru, že převod účtu, včetně práva jej nadále užívat, *de lege lata* přípustný je. A je-li možný převod účtu *inter vivos*, nevidím legitimní důvod, který by bránil přechodu účtu *mortis causa*, tedy tomu, aby se dalším uživatelem účtu stal zůstavitelův dědic, který by mohl účet nadále aktivně využívat.

Stejně jako může účet i přes silné osobní pouto s osobou tvůrce přejít na právní nástupce jako součást pozůstalosti, je dědic oprávněn využívat ho ke komunikaci. Z účtu by však podle mého mělo být patrné, že došlo ke změně osoby, která jeho prostřednictvím komunikuje. Jak v případě převodu za života, tak po jeho přechodu. Z označení či popisu účtu by mělo plynout, že jej nyní spravuje právní nástupce. Pokud tato povinnost nebude stanovena přímo ve smlouvě o převodu účtu, pořízení pro případ smrti ani ji nebudou obsahovat smluvní podmínky platformy,¹¹⁹ měli bychom ji dovést *per analogiam* z právní úpravy převodu a přechodu obchodních firem na právní nástupce (§ 427 odst. 1 o. z.).¹²⁰ Důvodem je jednak nutnost ochrany třetích osob, jednak princip poctivosti, jež by zde v případě mlčení právního nástupce mohly být dotčeny stejně jako při změně uživatele obchodní firmy.

Pro úplnost lze zmínit, že převod obchodní firmy jako samostatného předmětu práv a povinností je s účinností o. z. přípustný i bez současného převodu závodu nebo jeho části, budou-li splněna ostatní kritéria stanovená pro tvorbu obchodní firmy (tj. především požadavek nezaměnitelnosti a neklamavosti).¹²¹ Obdobný závěr lze dle mého vztáhnout i na práva ke komerčním účtům na sociálních sítích.

---

¹¹⁹ Např. Twitter k dnešnímu dni ve svých podmínkách zakazuje toliko tzv. *squatting* – tedy obsazování prázdných názvů účtů a předstírání jiné identity za účelem následného prodeje. Pokusy prodat nebo vyžadovat jiné formy platby výměnou za uživatelská jména jsou porušením pravidel a mohou vést k trvalému pozastavení účtu. To však míří na jinou situaci.

¹²⁰ Ustanovení § 427 odst. 1 o. z. v souvislosti s obchodní firmou právního předchůdce stanoví, že „ten, kdo nabude obchodní firmu, má právo ji používat, pokud k tomu má souhlas svého předchůdce nebo jeho právního nástupce; vyžaduje se však, aby k obchodní firmě připojil údaj vyjadřující právní nástupnictví“.

¹²¹ Srov. LASÁK, Jan. § 427 [Obchodní firma právního předchůdce]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1333, marg. č. 1.

3.4. Dědění internetových komunikačních účtů vs. smluvní podmínky

Další dílčí otázka, kterou v souvislosti s děděním online komunikačních účtů vyvstává, zní, jestli mohou poskytovatelé informačních služeb dědění účtu vyloučit skrze své obchodní podmínky. Přípustnost smluvního ujednání, které vylučuje dědění, obecně není v právní teorii ani praxi sporná – s odkazem na zásadu smluvní autonomie není pochyb o tom, že zůstavitel a poskytovatel informačních služeb mohou uzavřít individuální dohodu, která by přechod účtu na právní nástupce vylučovala.¹²² Existují však různé právní názory na to, zda lze vyloučení účinně provést též ve všeobecných smluvních podmínkách poskytovatelů informačních služeb. Problematika přípustnosti tohoto ujednání je spojená mj. s tím, že tyto podmínky mají povahu adhezních smluv,¹²³ a ujednání by tak mohlo být posouzeno jako zvláště nevýhodné (či překvapivé ve smyslu § 1753 o. z.), s čímž se pojí takový následek, že by bylo neplatné na základě § 1800 odst. 2 o. z. (resp. by se k němu nemělo přihlížet na základě § 1753 o. z.). Povaha a přípustnost takového ujednání bude předmětem bližšího zkoumání v následujících odstavcích.

Povahu smluvních podmínek v kontextu tuzemského práva rozeberu na příkladu sociální sítě Facebook.¹²⁴ Co se jejích smluvních podmínek (dále jako „*Podmínky používání služby*“) týče, tyto neobsahují výslovné ustanovení, z něhož by přímo plynulo, co se s účtem po naší smrti stane. Nacházíme zde toliko ustanovení, podle něhož účty, které zůstanou neaktivní po delší časové období, mohou být zablokovány či odstraněny.¹²⁵ Bod 5 odst. 5 Podmínek používání služby zakotvuje právo (tj. nikoliv povinnost) určit tzv. pověřenou kontaktní osobu, která bude oprávněna spravovat účet, dojde-li k jeho tzv. zvěčnění. „Zvěčnění“ je možnost, kterou lze aktivovat v nastavení každého facebookového účtu (Podmínky používání služby v tomto kroku na nastavení účtu odkazují). Podmínky používání služby dále pracují s termínem „pověřená kontaktní osoba“, což je osoba, kterou uživatel v nastavení účtu určí a které lze v případě uživatele úmrtí zpřístupnit informace z jeho účtu. Zároveň může takovou osobu zůstavitel určit též v platném pořízení pro případ smrti.

---

¹²² V podrobnostech viz např. LEIPOLD, Dieter. In: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*; RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*, s. 437.

¹²³ V podrobnostech částí první této práce, kde popisují specifika těch podmínek a proces uzavírání smluv ve formě tzv. „*click-wrapů*“, kterým je imanentní to, že uživatelé nemohou ovlivnit jejich obsah. K pojmu „*click-wrap*“ viz pozn. pod čarou č. 62.

¹²⁴ Pozn. společnost Facebook Ireland Limited na začátku roku 2022 změnila svůj název na Meta Platforms Ireland Limited. V textu však nadále používám obecně užívané označení „Facebook“. Tuto sociální síť volím jako příklad z toho důvodu, že je (po sociální síti YouTube) nejrozšířenější ze všech. Podle dat Českého statistického úřadu z ledna roku 2022 má Facebook 4,85 milionů Čechů.

¹²⁵ Viz bod 2 Podmínek používání služby. [online]. 2022 [Cit. dne 12. 11. 2022] Dostupné z <<https://www.facebook.com/legal/terms>>.

Bližší informace k otázce existence účtu po naší smrti vymezuje Facebook mimo Podmínky použití služby. Konkrétně se nachází v nastavení účtu v záložce „Vybrání konkrétní pověřené osoby“. Problematika je zde rozdělena do tří částí: (i) zvěčnění účtu, (ii) pověření konkrétní osoby, (iii) odstranění účtu po smrti. Z toho plynou dvě možné cesty. Zaprvé zůstavitel může dopředu určit, že má být jeho účet smazán. Pokud ho ale natrvalo odstranit nenechá, bude po jeho smrti zvěčněn. Režim zvěčněného účtu umožňuje, aby přátelé sdíleli společné vzpomínky na profilu zesnulého. Po aktivaci se u jména na profilu vždy objeví slovo „Vzpomínáme“ a profil se *ipso facto* přestane zobrazovat v návrzích na přátele, v reklamách i připomenutí narozenin. Obsah, který zesnulý na Facebooku sdílel (třeba fotky, příspěvky atd.), zůstane dostupný a uvidí ho stejný okruh uživatelů, s nímž jej uživatel sdílel za svého života. Zvěčněný účet přitom může existovat ve dvou variantách – s určením pověřené kontaktní osoby a bez ní. Pokud jde o zvěčněný účet bez pověřené kontaktní osoby, k účtu se nedá přihlásit a nedá se ani upravovat obsah na jeho zdi. Naopak existuje-li pověřená kontaktní osoba, může tato osoba na zvěčněném účtu přijímat žádosti o přátelství, připnout na profil památeční příspěvek nebo např. změnit profilový obrázek či úvodní fotku.

Z čistě praktického hlediska je pak zapotřebí rozlišovat situace, v nichž dědic heslo zůstavitele zná a v nichž nikoliv. Zatímco ve druhém případě by byl dědic nucen požádat poskytovatele o přístup (a ten by musel při posuzování žádosti zkoumat též případnou existenci protichůdné vůle zůstavitele), v prvním případě dědic by se dědic mohl vyhnout poměrně složitému a dlouhému procesu spojenému s žádostí na poskytovatele ohledně zpřístupnění účtu. Mohl by se fakticky přihlásit a získat obsah účtu. Avšak pouze fakticky (pod „maskou zůstavitele“). Zpřístupnění i použití přihlašovacích údajů je totiž v rozporu s Podmínkami používání služby. Konkrétně s bodem 5 odst. 4, jenž stanoví: „*Bez našeho svolení nepostoupíte žádné ze svých práv ani závazků vyplývajících z těchto smluvních podmínek na jinou osobu*“. Raude¹²⁶ však konstatuje, že pouhé vyloučení práva předat heslo třetím osobám ve smluvních podmínkách nestačí, neboť těmito se řídí pouze obsah služby spojené se smlouvou, nikoli však samotné dědění.

Povahou „zvěčnění“ se zabývalo i Rozhodnutí BGH ve věci III ZR 183/17.¹²⁷ BGH konkrétně uvedl, že: „*[d]ědicové mají vůči žalovanému nárok na poskytnutí přístupu k uživatelskému účtu zůstavitele a ke komunikačnímu obsahu v něm obsaženému. Vyplývá to ze smlouvy o užívání mezi dcerou žalobce [matka] a žalovanou [Facebook], která přešla na dědice*

---

¹²⁶ Srov. RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*, s. 437.

¹²⁷ V detailech k Rozhodnutí BGH vizte II. část této práce.

*univerzálním nástupnictvím podle § 1922 odst. 1 BGB.*¹²⁸ Argumentoval při tom tím, že režim tzv. zvěčnění není obsažen ve smluvních podmínkách, ale toliko v nastavení účtu. Zajímavá je ovšem především ta úvaha, že i kdyby smluvní podmínky takové ujednání obsahovaly, bylo by to podle BGH v rozporu s § 307 odst. 1 a 2 BGB. Tedy německá vrcholná soudní stolice by na zvěčnění nahlížela jako na ujednání obchodních podmínek, které v rozporu s požadavky dobré víry (*Treu und Glauben*) nepřiměřeně znevýhodňuje smluvního partnera, a jako takové by bylo neúčinné.¹²⁹

Podle mých informací tuzemské soudy v podobné věci dosud nerozhodovaly. V kontextu výše uvedeného by však odpověď na hlavní otázku této části, tedy zda může poskytovatel vyloučit dědění účtu na sociální síti či účtu e-mailového, měla znít záporně. Přestože smluvní ujednání vylučující děditelnost jsou obecně právně přípustné, kloním se k názoru, že jinak tomu bude v případě, pokud byl zákaz dědění „přijat“ uživatelem toliko v rámci obchodních podmínek. Obdobně jako uzavřel BGH, i naše právo by mělo takové ujednání vyhodnotit jako neúčinné, neboť představuje nepřiměřené ujednání, jež zakládá významnou nerovnováhu práv a povinností – a to přinejmenším v neprospěch uživatele, který je spotřebitelem (srov. § 1813 o. z.).

Jak již bylo řečeno, uživatel může za svého života zvolit také možnost trvalého smazání účtu pro případ smrti. Úmrtí je nutné oznámit Facebooku a doložit jej úmrtním listem (či jiným dokladem o úmrtí). Na podkladě toho pak sociální síť odstraní veškeré zprávy, fotky, příspěvky, komentáře i reakce. Ani jedna z možností Podmínek použití služby tedy výslovně neumožňuje vyloučit přístup k obsahu zpráv. Platí však to, co jsem uvedla výše. Přechod online komunikačních účtů na právní nástupce musíme posoudit podle platných a účinných norem (nejen dědického práva) včetně tradičních dědickoprávních zásad. Lze přitom velmi doporučit, aby zůstavitel pamatoval na osud svých online účtů dopředu a upravil je ve svém pořízení pro případ smrti. Tím jednak zajistí, že se dědici o existenci jeho účtů vůbec dozví, a jednak tím pomůže předejít řadě praktických problémů spojených se zjišťováním přístupových údajů apod. Zároveň může za svého života projevit vůli, že si nepřeje, aby účet po jeho smrti nadále existoval. A to buďto ve svém pořízení pro případ smrti, a pokud to umožňuje platforma, rovněž přímo v nastavení e-mailového účtu či účtu na sociální síti. S existencí neaktivního účtu je totiž spojeno zvýšeného riziko jeho zneužití i hackerských útoků. I z toho důvodu bychom měli na osud našich účtů po naší smrti pamatovat.

---

¹²⁸ Odlišně tuto otázku posoudil KG Berlin ve starším rozhodnutí ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. Zb. 21 U 172/15, kde stanovil, že se nejedná se o všeobecné obchodní podmínky, ale o popis služeb ve smyslu § 307 BGB, který nepodléhá obsahové kontrole. Z jeho obsahu však nevyplývá, že by bylo vyloučeno dědění, neboť není možné pouze aktivní pokračování účtu. Práva „pasivní“ spojená s přístupem k obsahu podle tohoto soudu nadále existovat mohou.

¹²⁹ Jak by se takové ustanovení smluvní podmínek posoudilo dle tuzemského práva, rozebírám v části třetí.

3.4. Online komunikační účty v kontextu zásady úřední ingerence

Posledním tradičním principem, v jehož světle chci rozebrat institut digitální pozůstalosti (zde konkrétně účty na sociálních sítích a e-mailové účty), je zásada úřední ingerence.¹³⁰ Abychom dostáli tomuto principu, měl by se digitálním majetkem plně zabývat notář jako soudní komisař v rámci pozůstalostního řízení. I zde je nutné respektovat princip rovnosti dědického práva, který se zrcadlí v rovnosti digitální a analogové pozůstalosti a který prostupuje celou touto prací.

Zásada úřední ingerence spočívá především v tom, že je nabytí dědictví spojeno s obligatorním projednáním v pozůstalostní řízení a vydáním usnesení o dědictví, jímž se deklarují právní vztahy s účinností ke dni smrti zůstavitele. Bez tohoto deklaratorního rozhodnutí nemůže dědic dědictví nabýt. Jinými slovy, dědické právo není právem na pozůstalost bez dalšího, dědické právo je jen titulem k nabytí pozůstalosti, neboť zůstavitelovým dědicem se stává a dědictví nabývá pouze ten, o němž to stanoví pravomocné rozhodnutí soudu – tj. ten, komu bylo usnesením o dědictví potvrzeno nabytí dědictví.¹³¹

Vedle pořízení pro případ smrti existuje ještě jedno řešení, které stojí před prahem dědického práva.¹³² Kontinuitu správy influencerských (či podnikatelských)¹³³ účtů lze zajistit také skrze svěřenský fond. Práva a povinnosti, jež se pojí s účty, totiž lze vyčlenit do svěřenského fondu – ať již spolu s obchodním závodem či samostatně.¹³⁴ Pokud bude mít k účtům přístup svěřenský správce, nebude potřeba ani čekat na výsledek pozůstalostního řízení, a bude tak moci být v jejich správě plynule pokračováno, třebaže zemřel jejich prvotní nositel (tj. ten, kdo účty založil a práva k nim vyčlenil do fondu). A není ani zapotřebí se trápit složitými otázkami, které jsem přiblížila výše, a zdržovat se nesnadnými jednáními s poskytovateli účtů na jednotlivých sítích.

---

¹³⁰ K principu úřední ingerence srov. TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, s. 34-38.

¹³¹ Srov. FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. § 1475 [Dědické právo, dědictví a pozůstalost]. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, s. 4, marg. č. 7.

¹³² Hovořím zde o svěřenském fondu zřízeném *inter vivos*.

¹³³ Jako je např. účet podnikatele-fyzické osoby, která prostřednictvím svého instagramového účtu prodává své vlastnoručně vyráběné zboží, popř. která na LinkedInu propaguje služby svého kosmetického salonu.

¹³⁴ K tomu, co lze vyčlenit do svěřenského fondu a že to mohou být i věci nehmotné, srov. ELISCHER, David, DRACHOVSKÝ, Ondřej. In: HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David, ŠLEJHAROVÁ, Markéta a kol. *Svěřenské fondy pro praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022, s. 42 a násl.

4. Dědění kryptoměn

Druhou skupinou virtuálního majetku, jehož způsobilosti přejít na dědice se budu blíže věnovat, tvoří kryptoměny.¹³⁵ Obecně jde o virtuální zúčtovací jednotky, s nimiž lze ve stále větším rozsahu platit za zboží a služby, a to i mimo prostředí internetu. Přestože kryptoměny existují toliko ve světě jedniček a nul, stávají se běžnou součástí našich jmění. Stále více lidí do nich ukládá své finanční prostředky za účelem investice či spekulace.¹³⁶ Nejrozšířenější kryptoměnou je stále bitcoin (dále jako „BTC“)¹³⁷, a proto problematiku přechodu kryptoměn na dědice popisují primárně právě na jeho příkladu.¹³⁸ Závěry však obdobně platí i pro jiné kryptoměny založené na stejném technologickém principu.

Nejprve se zabývám otázkou, zda jsou kryptoměny pro svou specifickou povahu způsobilé k přechodu na dědice v rámci **univerzální sukcese**. Abych danou otázku zodpověděla co nejpřesněji, analyzuji ještě předtím právní povahu kryptoměn – lze je *de lege lata* považovat za věc? Kryptoměny jsou spojeny s řadou technologických specifik, zejména decentralizací a s tím spojenou anonymitou, jak bude rozebráno dále. To je nutné promítnout do kontextu dalších tradičních dědicko-právních principů: Konkrétně **principu úřední ingerence**,¹³⁹ podle něhož v zásadě každá pozůstalost musí být projednána a musí o ní být rozhodnuto soudem (soudním komisařem), a **principu zachování hodnot**.¹⁴⁰ Bude blíže popsáno, že dispozice s kryptoměnami probíhá na základě přepisu údajů v databázi, přičemž tento prepis má svou majetkovou hodnotu. Prepis z jednoho uživatele na jiného v rámci databáze se pravidelně děje za úplatu (nákup či prodej kryptoměny). Zároveň může být sama kryptoměna využita jako platidlo např. při koupi zboží či za poskytnutí služeb. A konečně jsou kryptoměny také častou formou investice či spekulace, neboť jejich hodnota je v čase proměnlivá. A jako majetkové hodnoty jsou kryptoměny zajímavé i z pohledu dědiců. Proto se ptám: Mohou být kryptoměny předmětem dědění, nebo to pro jejich faktické fungování není možné?

Kromě přístupu, který by dle mého názoru měla v této věci zaujmout notářská praxe, přicházím i s praktickými doporučeními pro zůstavitele, jak by o svých kryptoměnách měli pro

---

¹³⁵ V této části navazuji a do detailů rozpracovávám závěry, které jsem přijala v příspěvku DRACHOVSKÁ, Karolina. *Dědění kryptoměn pro právní teorii i praxi*. Soukromé právo, 2022, č. 2, s. 18 a násl.

¹³⁶ V současné době je v oběhu více než 19 mil. BTC. V podrobnostech viz např. přehled cen kryptoměn podle tržní kapitalizace na coinmarketcap.com [online] cit. dne 17.11.2022. Dostupné z: <<https://coinmarketcap.com/>>.

¹³⁷ „Bitcoin je internetová platební síť a v této síti používaná kryptoměna založená na technologii blockchainu.“ – srov. KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*, s. 26.

¹³⁸ Není však kryptoměnou jedinou. Dnes existuje více než 2000 registrovaných druhů. Jako příklad lze uvést Ethereum, XRP, Tether, Litecoin, EOS apod.

¹³⁹ K principu úřední ingerence srov. TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, s. 34-38.

¹⁴⁰ *Ibidem*, s. 14.

případ smrti pořídit, aby zajistili, že s nimi dědici budou moci disponovat. I zde se přitom promítá to, co jsem již vyslovila. Stejně jako dědění e-mailových účtů a účtů na sociálních sítích nejsou ani kryptoměny v tuto chvíli v oblasti soukromého práva výslovně upraveny a jejich regulaci je možné nalézt pouze ve veřejnoprávních předpisech.¹⁴¹ Proto odkazují zejména na ustanovení o věcech v právním smyslu a dědicko-právní pravidla. A stejně jako v části minulé, i zde pracují se základními principy dědického práva.

4.1. Kryptoměna jako věc v právním smyslu

Již bylo předznamenáno, že abychom mohli zodpovědět otázku, zda lze zdědit kryptoměny, musíme nejprve postavit najisto, jaká je jejich právní povaha. Ta se odvíjí od povahy faktické. Existuje několik obecných technických¹⁴² i právně teoretických¹⁴³ vymezení zkoumaného fenoménu. Je s ním spojena řada specifíků, přičemž právně relevantní je především decentralizace a anonymita kryptoměn. Decentralizace je odrazem jejich fungování v rámci tzv. *peer-to-peer* sítí umožňujících komunikaci přímo mezi uživateli (sít' klient-klient), nikoliv za pomoci prostředníka (sít' klient-server). Kryptoměny jsou provozovány v rámci tzv. protokolu *blockchain*, který lze přiblížit jako „speciální druh distribuované decentralizované databáze uchovávající neustále se rozšiřující počet záznamů“.¹⁴⁴ Neexistuje tedy žádná centrální autorita emitující kryptoměny či dozorující jednotlivé transakce.¹⁴⁵

Druhým zmíněným charakteristickým rysem kryptoměn je anonymita.¹⁴⁶ V rámci *blockchain*ových sítí nalezneme záznam každé provedené transakce (tzv. „bloky“), nelze však zásadně odhalit, která konkrétní osoba transakci provedla. Jedinou cestou, jak zjistit identitu této osoby, je její vystoupení z privátního prostředí na veřejnou internetovou síť. To si můžeme představit na příkladu osoby disponující s konkrétní kryptoměnou (např. bitcoinem v rámci

---

¹⁴¹ Blíže viz např. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*, s. 21.

¹⁴² K tomu srov. např. charakteristiku kryptoměny v *Oxford dictionary*, který pojem vymezuje jako „digitální měnu, která používá šifrování pro regulaci tvorby nových jednotek měny a ověřování přesunu finančních prostředků, nezávisle na centrální bance.“ Lánský pak pojem podrobně přibližuje pomocí šesti imanentních znaků – v podrobnostech viz LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 3. Kittel pak zjednodušeně popisuje kryptoměnu jako o transakci v databázi – KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*, s. 26.

¹⁴³ Např. Jareš přichází s vymezením kryptoměny jako „virtuální měny, jejíž vlastnictví se prokazuje pouze prostřednictvím kryptografie a je evidováno prostřednictvím protokolu *blockchain*, bez něž není možné s jednotkami kryptoměny jakkoliv disponovat“ – srov. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*, s. 31.

¹⁴⁴ Vizte příspěvek: Co je *blockchain* a jak funguje? *bitcoinvkapse.cz*, 2018. [online]. cit. dne 17.11.2022. Dostupné z: <<https://bitcoinvkapse.cz/co-je-blockchain-a-jak-funguje/>>.

¹⁴⁵ Interakci v rámci sítí klient-server zprostředkovává centrální server. Bez jeho aktivity přitom nelze komunikovat s ostatními uživateli. Jde tedy o opak decentralizovaných *peer-to-peer* sítí. Ty se utvářejí přímo mezi samotnými klienty (uživateli sítě), aniž existuje ústřední bod či řídicí centrum, a právě to pak zajišťuje vysokou bezpečnost celého protokolu *blockchain*. Blíže viz DRACHOVSKÁ, Karolina. *Dědění kryptoměn pro právní teorii i praxi*. Soukromé právo, 2022, č. 2, s. 26.

¹⁴⁶ V kontextu bitcoinu bývá hovořeno spíše o pseudonymitě. Srov. např. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*, s. 32, s odkazem na Lánského: LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 57.

blockchainu). Tato osoba následně za určitý obnos virtuální měny nakoupí na veřejné síti (např. na eshopu, který akceptuje platbu v bitcoinech). Podle času vstupu a nákupu na veřejném webu (eshopu) by pak bylo možné dohledat transakci učiněnou v blockchainu v témže čase, a následně přiřadit identitu nakupující osoby k časově odpovídajícímu bloku.

Obě tyto specifické vlastnosti musíme mít při právní kategorizaci kryptoměn na paměti, a odráží se též ve způsobilosti přechodu kryptoměn na dědice. Uvedla jsem, že legální definici pojmu kryptoměna tuzemský právní řád neobsahuje,¹⁴⁷ a při vymezení tak vycházíme z právní úpravy obecné. Vzhledem k široké koncepci věci, kterou zákonodárce vtělil do § 489 o. z., převažuje názor vymezující kryptoměnu jako věc.¹⁴⁸ S ohledem na užitečnost kryptoměn, jejich způsobilost býtí předmětem subjektivních majetkových práv, jakož i jejich nespornou odlišnost od osoby, se s daným názorem ztotožňuji.¹⁴⁹ Jako věc kryptoměny pojímá i trestněprávní praxe. To lze podpořit argumentací s odkazem na mediálně známý případu krádeže bitcoinů v přepočtu za 16 mil. korun. Za čin byl pachateli uložen mj. trest propadnutí věci – konkrétně 0,52794 BTC, jejichž vlastnictví bylo převedeno na bitcoinovou adresu ve správě Finančního odboru Policie ČR.¹⁵⁰ Výše uvedeným specifikem kryptoměn je vyhrazený způsob dispozice s jejich jednotkami prostřednictvím protokolu *blockchain*, tedy toliko elektronicky, bez hmotné podstaty. Právě s ohledem na tuto virtuální existenci je nutno kategorizovat kryptoměny jako věci nehmotné (§ 496 odst. 2 o. z.).

Závěr, že kryptoměna představuje (nehmotnou) věc v právním smyslu, pak implikuje způsobilost kryptoměny být předmětem věcných práv (srov. § 979 o. z.). K prokazování a výkonu vlastnického práva ke kryptoměně, resp. k vlastnickému účtu či peněžence, se používá tzv. privátní klíč, který je náhodně vygenerovaným 256bitovým číslem, jehož sekvenci není možné odhadnout, a to ani při znalosti části klíče.¹⁵¹ Ztráta média, na kterém má vlastník¹⁵² soukromý klíč uložen, či

---

¹⁴⁷ Stran negativního vymezení však lze uzavřít, že kryptoměny nejsou elektronickými penězi ani jinými peněžními prostředky ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) zák. č. 370/2017, o platebním styku (dále jako „ZPS“). Kryptoměna obecně totiž, na rozdíl od bezhotovostních peněžních prostředků, není pohledávkou za tím, kdo ji vydal. Tím není naplněn hned první z definičních znaků elektronických peněz obsažených v § 4 ZPS. K tomu srov. stanovisko ČNB – ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Je k obchodování s bitcoiny nebo k jejich směně potřebné povolení ČNB?* cnb.cz. [online]. 2014 [Cit. dne 17.11.2022] Dostupné z: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/obchodovani_s_bitcoiny.pdf>.

¹⁴⁸ Srov. např. NĚMEC, Libor, TORNOVÁ, Jarmila. *K právní regulaci kryptoměn, díl I.* Právní rádce. 2018, č. 6, s. 47.

¹⁴⁹ Blíže k jednotlivým znakům a hlubší analýze kryptoměny jako věci dle občanského zákoníku srov. např. JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*, s. 26.

¹⁵⁰ Blíže viz rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 9. 10. 2017, č. j. 50 T 4/2017 – 3857. Shodně pak o BTC jako o věci uvažoval i dovolací soud (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2019, sp. zn. 11 Tdo 1428/2018).

¹⁵¹ Privátní klíče v tomto kontextu plní podobnou roli jako např. podpisový vzor v bance. Privátní klíč je spolu s veřejným klíčem uložen v tzv. peněžence a zálohou v rámci peněžanky lze získat zástupné heslo (tzv. *seed*) – to je 12 či 24 náhodných anglických slov. To, že heslo bude uhodnuto, je díky tomu velmi nepravděpodobné.

¹⁵² Za vlastníka považujeme osobu, která tento klíč zná, neboť bez jeho znalosti nelze s kryptoměnou disponovat – srov. LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*, s. 9; nebo např. KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*.

zapomenutí klíče, má tudíž za následek faktickou nemožnost s virtuální měnou platit, směnit ji či s ní jinak nakládat. Zájmem vlastníka kryptoměny je to, aby klíč zůstal privátní v tom smyslu, že ho nebude znát jiná osoba než on jako vlastník, popř. jím pověřená osoba (např. smluvní zástupce). V opačném případě je totiž riziko zneužití klíče velmi vysoké. Navíc, pokud má ke klíči přístup vícero osob, nelze rozpoznat, která z nich konkrétní transakci provedla. Vlastníci kryptoměn toto většinou vědí, a proto je situace, že by klíč znala jiná osoba než vlastník, v praxi spíše výjimečná.

Shora jsem uvedla, že kryptoměna je věcí. Je však nutno též krátce rozebrat právní povahu kryptoměnové peněženky. Podle Kittela ji lze považovat buď za součást kryptoměny ve smyslu § 505 o. z.), nebo za její příslušenství dle § 510 o. z.¹⁵³ Jak uvádí Nejvyšší soud, „*příslušenství věci a její součást spolu úzce souvisí a v některých případech činí určení, kdy jde o příslušenství a kdy o součást věci, potíže*“.¹⁵⁴ Rozlišit mezi těmito dvěma instituty tedy mnohdy není úplně snadné. Kloním se však spíše k závěru, že jde o příslušenství, neboť zde existuje jak věc hlavní (kryptoměna), tak i peněženka, která je ve vztahu k ní věcí vedlejší a je určena, aby se jí trvale užívalo společně s kryptoměnou v rámci jejich hospodářského určení.¹⁵⁵ Vlastník kryptoměny byl vymezen jako osoba, která privátní klíč zná, neboť bez jeho znalosti nelze s kryptoměnou disponovat. Je tedy splněn i další znak příslušenství – vlastnická identita.¹⁵⁶ To, že bez privátního klíče nelze s kryptoměnou disponovat, pak znamená naplnění dalšího definičního znaku příslušenství, kterým je trvalost společného užívání. Závěr, že privátní peněženka představuje příslušenství, má význam též pro její dědění, neboť se uplatní vyvratitelná právní domněnka, že právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci se týkají i jejího příslušenství (§ 510 odst. 2 o. z.). Přejed kryptoměny na dědice se tak zásadně týká i s ním související privátní peněženky.¹⁵⁷

V návaznosti na popsané právní i technické vlastnosti kryptoměn se dále zabývám jejich rolí v dědickém právu.

---

¹⁵³ Srov. ibidem, s. 28.

¹⁵⁴ Vizte rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2004 sp. zn. 22 Cdo 1964/2003.

¹⁵⁵ Teorie rozlišuje mezi příslušenstvím podstatným, kdy hlavní věc bez příslušenství vůbec nemůže sloužit svému účelu (například klíč od automobilu a automobil), a nepodstatným, kdy není příslušenství k využívání věci hlavní nezbytně nutné, ale pouze zlepšuje její užitné vlastnosti – viz KOUKAL, Pavel. § 510 [Pojem příslušenství věci]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1575, marg. č. 8). V našem případě se jedná o příslušenství podstatné.

¹⁵⁶ K tomuto požadavku blíže srov. např. ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 32.

¹⁵⁷ Podle Kittela však tento závěr platí jen v případě hardwarových (tj. uložení privátního klíče na externím fyzickém zařízení) a papírových (klíč zaznamenan pismem na listině nebo jiném způsobilém nosiči – např. vtištěný QR code) peněženek. Je však nevhodný pro peněženky softwarové (klíč je uložen ve speciální programu či aplikaci). KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*, s. 27.

4.2. Kryptoměna jako způsobilý předmět dědění

Mezi předpoklady dědění řadí právní teorie kromě smrti zůstavitele existenci způsobilé pozůstalosti.¹⁵⁸ Opakuji, že pozůstalost tvoří celé „*jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly tyto jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci*“ (§ 1475 odst. 2 o. z.). Třebaže výslovná právní úprava „digitální pozůstalosti“¹⁵⁹ v našem právním řádu chybí (a k této otázce doposud chybí i tuzemská judikatura), domnívám se, že kryptoměny jako nehmotné věci spadají do aktiv pozůstalosti (§ 171 odst. 1 z. ř. s.). Závěr o způsobilosti přechodu vlastnického práva ke kryptoměně (vlastnickému účtu) na dědice lze podpořit i odkazem na v předchozích částech detailně rozebrané rozhodnutí BGH (které se zabývá otázkou dědění práva na přístup k facebookovému účtu). BGH uzavírá, že práva a povinnosti ze smlouvy o účtu na sociální síti na dědice v rámci univerzální sukcese zásadně přechází, a to včetně komunikace, která je v rámci účtu přístupná. Překážkou není ani ochrana dat či telekomunikační tajemství. V kontextu daného případu soud správně odmítl argumentaci provozovatele sociální sítě, že osobní povaha práv a povinností spojených s uživatelským účtem vylučuje jejich přechod v rámci univerzální sukcese.¹⁶⁰ Tato práva a tyto povinnosti přechází na právní nástupce podobně jako např. deníky, pohlednice či osobní dopisy (zásada rovnosti dědického práva). BGH sice připustil dohodu mezi poskytovatelem digitálního obsahu a jeho uživatelem o tom, že účet smrtí zaniká, zároveň však *in concreto* odmítl aplikovat smluvní podmínky Facebooku, které takovou klauzuli obsahovaly. Tato klauzule byla vyhodnocena jako neúčinná, neboť představuje nepřiměřené ujednání, jež zakládá významnou nerovnováhu práv a povinností v neprospěch uživatele (u nás srov. přiměřeně § 1813 o. z., popř. též § 1753 o. z.). K obdobným závěrům docházím výše i v kontextu českého dědického práva. A přechází-li práva a povinnosti spojené s účtem na sociální síti či e-mailovým účtem, měly by tím spíše (*argumentum a fortiori*) přecházet práva a povinnosti spojené s účtem s kryptoměnami.

Zdá se, že specifická povaha kryptoměn není překážkou dědění, dědici tedy mají právo (a pozůstalostní soud má povinnost) na projednání této složky digitální pozůstalosti v pozůstalostním řízení. Jinými slovy, limitem dědění kryptoměn nejsou právní pravidla. A vlastnil-li zůstavitel ke dni smrti kryptoměny, musí být tyto kryptoměny (resp. práva k nim) projednány v řízení

---

¹⁵⁸ Srov. např. KORECKÁ, Věra. Předpoklady dědění. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹⁵⁹ Tímto termínem rozumíme digitální obsah vytvořený zůstavitelem v prostředí internetu, v širším pojetí i mimo internet – tzv. off-line. Vedle jednotek virtuálních měn se může jednat např. o účty na sociálních sítích (YouTube, Instagram, ...), e-mailové schránky včetně jejich obsahu, datová úložiště, privátní sítě, licence na software, elektronické knihy, časopisy, hudbu apod.

¹⁶⁰ Podle Rozhodnutí BGH „nelze odepřít přístup k účtu, neboť práva a povinnosti smluvních stran mají technickou povahu, osobní charakter se vztahuje až na obsah, které uživatelé na sociální síti vytvářejí“.

o pozůstalosti. Právě v něm se ovšem značně promítá specifické fungování *blockchainu*, které staví právní praxi do cesty nejednu praktickou překážku. Po kom lze např. požadovat informace o konkrétní velikosti virtuálního majetku, není-li žádné centrální instituce ani obecně dostupných identifikátorů osob provádějících transakce? A jak naložit s případy, v nichž zůstavitel o svém kryptoměnovém majetku pro případ smrti nepořídil?

4.3. Kryptoměna v pozůstalostním řízení

Jak již bylo naznačeno, kryptoměny sice mohou být z hmotněprávního pohledu vymezení pozůstalosti předmětem dědění, nicméně musíme se vypořádat i s praktickou stránkou věci. Výše uvádím, že nabytí dědictví musí být dědicům potvrzeno, přičemž zjištění majetku a jeho hodnoty v pozůstalostním řízení v prvním stupni svěřuje zákonodárce notáři jako soudnímu komisaři. Notář v duchu vyšetřovací zásady (§ 20 odst. 1 z. ř. s.) zkoumá všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí ve věci, pročež využívá mimo jiné vyjádření účastníků řízení (tj. především potenciálních dědiců). Tito však mnohdy veškeré zůstavitelovo jmění nepřiznají. To jim mnohdy nelze vyčítat, neboť jde o důsledek faktu, že o některých položkách zůstavitelova jmění nemají ponětí. Součinnost při vyšetřování struktury zanechaného jmění dále poskytují instituce, jež disponují relevantními údaji. Jde zejména o banky, pojišťovny, obce, centrální depozitář cenných papírů či katastrální úřady. Koho se však může notář ptát na otázky pojící se s kryptoměnami? Opět připomeňme již několikrát zmíněná specifika plynoucí z anonymity a decentralizace kryptoměn. Protokol *blockchain* nepodléhá žádnému centrálnímu dozoru, a neexistuje žádná instituce, u které by notář mohl požádat o sdělení potřebných údajů. Přístup ke kryptoměnám realizuje jejich vlastník pomocí privátního klíče, který funguje podobně jako např. PIN či heslo do internetového bankovníctví. Na rozdíl od bankovních účtů zde však chybí centrální instituce (banka), která může v případě smrti oprávněné osoby vstup do účtu umožnit. A pokud zůstavitel za svého života nikomu neposkytne přístupové údaje, decentralizace se negativně projeví ve vztahu k dědicům, neboť zde není zásadně nikdo, na koho by se dědic mohl s žádostí o zpřístupnění účtu obrátit.

To je zásadní specifikum kryptoměn oproti jiným digitálním účtům. Notářská praxe se již potýkala např. s děděním účtu PayPal, jenž vykazuje určitou podobnost s účty kryptoměn, a to především pro svou zřetelnou majetkovou hodnotu. V případě PayPal ovšem existuje instituce, na kterou se notář i sukcesor mohou obrátit.¹⁶¹ Z toho důvodu považuji za zásadní, aby každý, kdo

---

¹⁶¹ Společnost PayPal (Europe) S.à r.l. et Cie, S.C.A. je úvěrovou institucí sídlící v Lucembursku, které by podle dostupných informací pro zpřístupnění účtu mělo stačit dědické usnesení a úmrtní list v anglických jazykových

dnes kryptoměny vlastní, o nich pořídil pro případ smrti (popř. aby je např. vyčlenil do svěrenského fondu). V opačném případě hrozí, že se dědici k hodnotám uloženým v kryptoměnách nedostanou a tím mohou utrpět značnou finanční ztrátu.

Nicméně ani pokud by účastníci řízení o kryptoměnách věděli, či pokud by o nich výslovně pořídil pro případ své smrti, není zcela vyhráno. Odpověď na otázku, jak projednat kryptoměny jako pozůstalostní aktivum, je variantní a záleží na skutkových okolnostech.

Vlastnil-li zůstavitel za svého života kryptoměny, může se rozhodnout o nich ve své poslední vůli výslovně poříditi. Má hned několik variant, které různě ovlivní proces projednávání a jeho výsledek. Konkrétně může zanechat závěť, v níž za dědice svých kryptoměn povolá např. svého jediného syna. Přímo v pořízení pro případ smrti zanechá přístupové údaje ke svému účtu. Za takových okolností v zásadě odpadají faktické překážky bránící synovi v dispozici s kryptoměnami. Bude-li mít syn k dispozici privátní klíč, dokáže vykonávat své vlastnické právo, a může tak např. směnit virtuální prostředky za peníze. Poradíme si i s otázkou ocenění. Pokud by se v tomto hypotetickém případě jednalo konkrétně o BTC, údaj o jeho aktuální hodnotě v poměru k USD je veřejně dostupný, a není tak problém provést přepočítání BTC – USD – CZK. Dědictví se podle platné právní úpravy nabývá k okamžiku smrti zůstavitele.¹⁶² Pro určení obvyklé ceny tak bude rozhodná hodnota právě k tomuto dni.¹⁶³

Situace by se změnila, pokud by měl takový zůstavitel vedle syna též manželku, družku či další příbuzné. V takové situaci by mohlo uvedení přístupových klíčů přímo v pořízení pro případ smrti představovat podstatný problém. Je totiž pravděpodobné, že s obsahem pořízení pro případ smrti bude v takovém případě obeznámena i jiná osoba, která se bude vyjadřovat k jeho pravosti a platnosti (a dále samozřejmě notář a případně též jeho zaměstnanci). Zneužití přístupových klíčů může představovat až trestní čin, zůstavitel by se však měl pokusit minimalizovat rizika umožňující, aby k takovému zneužití došlo.

Další modelová situace může být postavena tak, že zůstavitel povolá za dědice kryptoměn svého syna, ale v pořízení přístupové údaje k účtům neuvede. Zůstavené kryptoměny jsou svou povahou způsobilým aktivem pozůstalosti, pokud však syn nezná privátní klíč, nebude s nimi moci

---

verzí (resp. přeložené do angličtiny). Služba PayPal posléze umožňuje převod zůstatku z účtu PayPal na účet u běžné banky.

¹⁶² Což má význam mimo jiné při výpočtu velikosti povinného dílu či z hlediska odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele (je-li uplatněna výhrada soupisu).

¹⁶³ Problematice ocenění se detailně věnuje znalecký posudek v trestní kauze zmíněné v jedné z předchozích pozn. pod čarou. Zde bylo ocenění provedeno k okamžiku, kdy byly jednotlivé provize připsány na soukromou transportní BCT adresu.

prakticky nijak disponovat. Jelikož je privátní klíč generován náhodným procesem, není zásadně možné sekvenci odhadnout. Syn by tedy v takovém případě nabyl v podstatě toliko holé vlastnictví. Stejná odpověď bude platit i pro všechny ostatní skutkové variace, při nichž budou chybět přístupové údaje.

Všechny tři popsané scénáře se pojí s praktickými úskalími. Všem z nich je však zároveň společné to, že zůstavitel za svého života neučinil dostatek opatření, skrze která by šlo takovým úskalím předejít. Jinými slovy, nepřijal řešení, jež by zabezpečilo předání přístupového klíče oprávněné osobě při zachování jeho privátní povahy. A jaká východiska se nabízí?

Společným rysem možných řešení je to, že zůstavitel na počátku vyhotoví soupis, v němž uvede přístupové klíče (ať již toliko k účtu s bitcoiny, či obecně ke všem důležitým digitálním účtům). Může jít přitom o listinu (tedy zachycení ve fyzické podobě), jakož i o online soupis – např. dokument uložený na digitálním úložišti zůstavitele. Výhodou tohoto online řešení je, že zůstavitel může soupis hesel a dalších přístupů za života průběžně velmi pružně a sám aktualizovat.¹⁶⁴ Následně musí být vyřešeno, jak se tento soupis bezpečně dostane do ruky oprávněné osoby – dědice či odkazovníka. Jedno z východisek tkví ve **vložení předmětného soupisu do bezpečnostní schránky** spolu s určením oprávněné osoby jako dědice obsahu této schránky.¹⁶⁵ Uschovaným předmětem by mohla být nejen listina, ale i jakýkoli nosič způsobilý uchovat přístupové údaje (externí disk, paměťová karta, flash disk, CD, diktafon s namluvenou hlasovou zprávou atd.). Další variace může spočívat ve způsobu úschovy zvoleného nosiče. Tento nosič nemusí být uložen v bezpečnostní schránce, nýbrž u jakéhokoli vhodného schovatele (v čele s advokáty). Dále je možno využít **notářskou úschovu listin**, přičemž podmínkou pro vydání by mohlo být například předložení dědického usnesení opatřeného doložkou právní moci, v němž bude předložitel (příjemce notářské úschovy) uveden jako dědic práv a povinností spojených s kryptoměnovým účtem. Stejnopis protokolu o úschově by mohl být připojen k závěti jako její příloha, aby bylo garantováno, že se dědic o uschované listině dozví. Předmětný protokol o úschově spolu se závětí samozřejmě lze pořídit během jediné návštěvy notáře.

Další možností je **určení důvěryhodné osoby¹⁶⁶ jako správce pozůstalosti či vykonavatele závěti** s tím, že této osobě by byl sdělen přístupový klíč (již za zůstavitelova

---

¹⁶⁴ Některé investiční nástroje totiž požadují, aby si uživatelé v průběhu času přístupy z důvodu bezpečnosti měnili. A kdyby byly uvedeny v listině, jež bude následně uložena např. do notářské úschovy, znamenalo by to, že zůstavitel musí takovou listinu v pravidelných intervalech vždy měnit.

¹⁶⁵ V případě listiny se zde bude listina fyzicky nacházet. V případě online řešení by zde zůstavitel uchoval přístupy k online úložišti.

¹⁶⁶ Jako vhodné se obecně jeví osoby vázané zákonnou mlčenlivostí.

života).¹⁶⁷ Tato osoba by buď byla povinna klíč dále sdělit oprávněné osobě, nebo s kryptoměnami jinak naložit, např. nakoupit za ně vhodné předměty, a ty následně rozdělit mezi zůstavitelem určené osoby. Pověřená osoba může rovněž kryptoměnu směnit za peníze (fiat měnu) a tuto následně rozdělit mezi oprávněné osoby jako **odkazovníky**. Konečně je pochopitelně možné, aby zůstavitel **potenciálnímu dědici přístupové údaje prostě sdělil** a spolehl se na jeho morální kredit. Úskalí tohoto jednoduchého řešení je nabíledni, neb platí stará pravda, kterou vyslovil již Ulpianus: „*Ambulatoria enim est voluntas defuncti usque ad vitae supremum exitum.*“¹⁶⁸

5. Dědění účtů s předplatným a online databází

Třetí analyzovanou skupinu digitálních aktiv vymezují jako online účty s předplatným a online databáze, tj. úložiště, která jsou dnes stále častěji využívanou formou ukládání obsahu (od fotografií, přes hudbu, deníky, smlouvy až po další dokumenty). Na následujících řádcích do velké míry odkazuji na již učiněné závěry, neboť z pohledu práva tyto účty nejsou ničím jiným než relativním právním poměrem – závazkem, jehož obsahem jsou práva (např. ukládat obsah, sledovat filmy v databázi, poslouchat hudbu apod.) a povinnosti (platit uživatelské poplatky, zajistit bezpečnost uloženého obsahu apod.). Zaměřuji se proto především na specifické aspekty, tedy na to, v čem se předplatná a online databáze od komunikačních a kryptoměnových účtů odlišují.

Hlavním rozdílem od sociálních sítí a e-mailů je v první řadě slabší pouto s osobou zůstavitele.¹⁶⁹ Zároveň zde hrají výraznější roli autorská práva, jejichž postavení se v dědickém řízení pojí s řadou specifik. A konečně se zabývám i zákonností smluvních ujednání (resp. ujednání smluvních podmínek), která ve svých intencích začasť obsahují též pravidla, jak bude s daným účtem naloženo v případě neaktivity nebo smrti uživatele účtu.

Problematiku dědění této třetí složky digitálních aktiv rozebírám právě s ohledem na vymezené specifické aspekty, v otázce způsobilosti jejich přechodu na dědice však lze vyjít z předchozích závěrů. Svě závěry opět stavím na obecné právní úpravě a tradičních principech dědického práva.

---

¹⁶⁷ Spíše okrajově lze v souvislosti se správou digitální pozůstalosti uvažovat nad uzavřením příkazní smlouvy *post mortem* / plné moci *mortis causa*. Tento institut je znám v germánské právní oblasti, kde o něm vznikají celé monografie (za všechny srov. např. MARXER, Peter. *Mandatum Post Mortem - Auftrag auf den Todesfall und Todesvollmachten im liechtensteinischen Recht*. St. Gallen: Shaker Verlag, 1997, 166 s.). V našem právním řádu by ovšem tato konstrukce mohla ztroskotat na zásadě nepřipustnosti smluvní vázanosti pro případ smrti. Pokud by se k tomuto řešení přesto někdo odhodlal, bylo by vhodné smluvně omezit podmínky odvolatelnosti takové plné moci ze strany dědiců.

¹⁶⁸ „*Vůle zůstavitelova je proměnlivá až do posledního okamžiku jeho života.*“ – Dig. 34.4.4 Ulpianus 33 ad Sab.

¹⁶⁹ Právní postavení kryptoměn je pak na rozdíl od online předplatných determinováno decentralizací a anonymitou.

5.1. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. osobní povaha práv zanikajících smrtí

Prvním zmíněným specifickým aspektem, pro který předplatným a databázím věnuji samostatnou kapitolu, je jejich slabší pouto s osobou zůstavitele, než tomu je u sociálních sítí a e-mailových účtů. Účty na herních serverech (např. Steam), streamovacích platformách (Netflix, HBO, Voyo apod.), aukčních serverech (eBay, AliExpress a další) a cloudová úložiště (iCloud, Google Drive, DropBox, OneDrive apod.) představují z hlediska práva závazkový právní poměr mezi poskytovatelem služby a jejím uživatelem. Konkrétně jde o závazkový (relativní majetkový) právní poměr, jehož obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti uživatele a poskytovatele.

Občanský zákoník ve svém ustanovení § 2009 obsahuje pravidlo, že povinnost smrtí dlužníka nezaniká, nebylo-li jejím obsahem plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem (odst. 1). V odstavci druhém pak zmíněné ustanovení předpokládá zánik práva smrtí věřitele, bylo-li omezeno jen na jeho osobu. Šilhán¹⁷⁰ k tomu uvádí, že právní nástupce je oprávněn pohledávky ze závazkového vztahu uplatnit jako řádný věřitel s tím, že výjimka z tohoto pravidla platí pro plnění vázaná na osobu věřitele. Takovým plněním rozumí ta plnění, která by za předpokladu jejich poskytnutí jiné osobě ztrácela smysl a účelové opodstatnění.¹⁷¹ Jde tedy o plnění účelově vázaná na osobní preference a zájmy věřitele. Osobní povahu mají též práva na ochranu osobnosti. A dalším typickým příkladem oprávnění, která smrtí zůstavitele pro osobní vazby s ním zaniká, jsou práva na provedení zdravotnických úkonů (např. zákroky estetické medicíny, služby poskytované v rámci privátního zdravotnictví), popř. oprávnění absolvovat určitý léčebný pobyt.¹⁷² Mají takovou osobní povahu i zmiňované účty? Na kolik je plnění vázáno na osobu zůstavitele?

Správná odpověď podle mého názoru zní, že osobní pouto, které by dědění bránilo, zde neexistuje. Bylo-li v kontextu sociálních sítí a e-mailů uzavřeno, že – navzdory tomu, že je účet zaměřen na osobu uživatele v tom smyslu, že poskytované služby může užívat pouze pod svými přihlašovacími údaji – související práva a povinnosti na dědice v rámci univerzální sukcese přecházejí, tím spíše je nutné tak uzavřít i zde. V případě předplatných na online platformách i databází je totiž osobní povaha potlačena mnohem silněji, než je tomu např. v případě závazku uzavřeného např. s provozovatelem e-mailových účtů. Takový závěr je přitom zcela v souladu s názorem německé i rakouské doktríny.¹⁷³

---

¹⁷⁰ Srov. ŠILHÁN, Josef. § 2009 [Smrt dlužníka nebo věřitele]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*, s. 1235, marg. č. 18.

¹⁷¹ *Ibidem*.

¹⁷² *Ibidem*.

¹⁷³ Toto tvrzení je v souladu s vyjádřením prezidenta Notářské komory ČR, podle kterého „*dědické právo řeší celé jmění zůstavitele, tedy nepochybně lze do jmění zahrnout i e-mailový účet*“ a tedy „*v zásadě nic nevylučuje, aby se i emailový účet stal předmětem dědictví.*“ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Digitální dědictví zatím neřešíme, říká šéf Notářské*

Dalším argumentem podporujícím závěr, že by dědic měl nastoupit do práv a povinností tvořících obsah daného závazku, je odkaz na princip rovnosti dědických práv. Předpoklad, že by přístup dědiců k účtu mohl představovat zásah do stěžejní oblasti soukromého života zesnulého uživatele, a porušovat tak právo na ochranu osobnosti *post mortem*, lze vyvrátit též s ohledem na paralelu s „analogovým“ dědictvím.¹⁷⁴ V praxi se nikdy nevedly spory o tom, zda např. oprávnění z předplatného na divadelní představení podléhá dědění či nikoliv. Online předplatná přitom můžeme do značné míry přirovnat právě k předplatným na koncerty, divadla, filmy i jiné kulturní či sportovní akce. A protože zákonodárce doposud nepřišel s odlišnými pravidly, která by stanovila odchylný přístup k dědění online statků, není zde důvod činit odlišný závěr (naopak musíme respektovat závěr plynoucí z principů). Hovořím-li v této práci o zásadě rovnosti, zpravidla zároveň argumentuji též principem zachování hodnot. Ani zde tomu nebude jinak. Princip piety byl zákonodárcem již dávno opuštěn¹⁷⁵ a uzavřít bez dalšího, že práva a povinnosti mezi uživatelem a poskytovatelem předplatitelských služeb si zůstavitel „odnáší na věčnost“, by se dostalo do rozporu s tímto faktem.

Co konkrétně tedy dědic účtu s předplatným zdědí? Z pohledu obligačního práva můžeme právní poměr mezi uživatelem a poskytovatelem předplatného povětšinou označit jako licenci. Tedy pojmenovaný závazek, který upravují ustanovení § 2358 a násl. o. z.¹⁷⁶ Podle § 2358 o. z. „*licenční smlouvou poskytuje poskytovatel [zde provozovatel online platformy] nabyvateli [předplátní] oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu.*“ V tuzemském právu lze práva vyplývající z licence klasifikovat jako nehmotnou věc ve smyslu § 496 odst. 2 o. z.¹⁷⁷ A jako taková přecházejí na zůstaviteli sukcesory. Na soubory hudby, filmy, e-knih, autorské texty a další obsah předplatných a online databází se vztahuje univerzální nástupnictví, takže dědic k nim získává stejná užívací práva jako zůstavitel (to platí i ve vztahu k dílům chráněným autorským právem).¹⁷⁸

---

komory Neubauer. lidovky.cz [online]. 2018. [Cit. dne 23. 11. 2022] Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/byznys/pravo-ajustice/digitalni-dedictvi-zatim-neresime-rika-sef-notarske-komory-neubauer.A181123_142435_ln_byznys_pravo_ssu>.

¹⁷⁴ Srov. BURANDT, Wolfgang, BRÄUTIGAM, Peter, ROJAHN, Dieter. *Erbrecht*. 4. Auflage. Anhang. Digitaler Nachlass. München: C. H. Beck, 2022, s. 12.

¹⁷⁵ K principu piety jako protikladu principu zachování hodnot srov. TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*, 1905, s. 10-11.

¹⁷⁶ Speciální ustanovení pak o. z. obsahuje pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem (§§ 2371 až 2383 o. z.), zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou (§§ 2384 až 2386 o. z.) a též zvláštní ustanovení pro práva související s právem autorským a pro právo pořizovatele databáze (§§ 2387 až 2389 o. z.).

¹⁷⁷ Viz KOŠÍK, Petr, *Licenční smlouvy v oblasti duševního vlastnictví (současný stav podle Nového Občanského Zákoníku)*. epravo.cz. [online]. 2014. [cit. dne 19. 11. 2022] Dostupné z: <[Licenční smlouvy v oblasti duševního vlastnictví](#)>.

¹⁷⁸ Shodně BURANDT, Wolfgang, ROJAHN, Dieter. *Erbrecht*, s. 37.

A právě díla chráněná právem autorským, jež jsou součástí online účtů, budou předmětem dalšího rozboru.

5.2. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. autorské právo

Specifické postavení v rámci pozůstalost mají práva autorská. Obsah online účtů přitom tvoří celá škála autorských děl různé povahy (např. děl slovesných, hudebních, dramatických, fotografických, audiovizuálních, výtvarných, jakož i databáze, které jsou dle § 1 odst. 2 písm. c) AutZák autorským dílem *sui generis*¹⁷⁹). Za předpokladu, že zůstavitel za svého života vyfotil fotografii a rozhodl o jejím zveřejnění, tedy prvním zpřístupněním veřejnosti ve smyslu § 4 odst. 1 AutZák, vzniká jeho autorskoprávní ochrana, třebaže tak učinil nahráním fotografie na sdílený Google Disk. Též každá fotka v předplacené databázi či hudba, kterou posloucháme na Spotify, jsou stále chráněny autorskými právy a je nutné je v tomto kontextu nahlížet.

Zvláštní postavení autorských práv v právních vztazích včetně vztahů dědicko-právních se odvíjí od toho, že u nich vymezujeme dvě složky: osobnostní práva autorská a autorská práva majetková.¹⁸⁰ Osobnostních práv autorských se autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná na jinou osobu a **smrtí autora zanikají**.¹⁸¹ Zákonodárce mezi ně řadí právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství (včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno při zveřejnění díla) a právo na nedotknutelnost díla – zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do díla. Po smrti autora si nikdo nesmí osobovat autorství k dílu a dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím hodnotu díla. Odlišný režim se uplatní ve případech autorských práv majetkových, mezi která řadíme např. právo dílo užít (§ 12 AutZák), právo na rozmnožování díla (§ 13 AutZák), jeho rozšiřování (§ 14 AutZák), pronájem (§ 15 AutZák) nebo např. půjčování díla (§ 16 AutZák). **Tato množina práv smrtí autora nezaniká.** Trvají po celou dobu jeho života a ještě 70 let poté.¹⁸² Zůstaví-li tak např. otec svému nejstaršímu synovi účet na platformě OneDrive,¹⁸³ přejdou na syna majetková práva autorská ke všem

---

¹⁷⁹ Viz TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 1 [Předmět úpravy]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3, marg. č. 2.

¹⁸⁰ Viz § 10 AutZák, jenž stanoví, že obsahem práva autorského jsou výlučná práva osobnostní (§ 11) a výlučná práva majetková (§ 12 a násl.).

¹⁸¹ § 11 odst. 4 AutZák.

¹⁸² § 17 odst. 1 AutZák.

¹⁸³ O vhodné formě pořízení pro případ smrti detailně hovořím ve čtvrté části této práce. Obdobný postup lze přitom zásadně aplikovat též na online účty a databáze včetně bezpečného uschování přístupových údajů. Rozdílem oproti dědění kryptoměn je v případě databází to, že zde existuje instituce (poskytovatel informační služby), která může, resp. by měla dědici po doložení potřebných legitimizačních dokumentů (tj. především úmrtní list a pravomocné dědické usnesení) přihlašovací údaje zpřístupnit. Proces získání přístupových údajů však bývá poměrně zdoluhavý, a proto je vhodné, aby – stejně jako v případě kryptoměn – uživatel účtu na situaci pamatoval již za svého života, a vložil je např. do notářské úschovy (spolu s ostatními přístupy k digitálním účtům).

autorským dílům, která se zde nacházejí, a to ve stejném rozsahu, v jakém náležely zůstaviteli. Syn tak bude oprávněn např. k udělení souhlasu s rozšiřováním díla, právě proto, že jde o majetkové právo autorské, které na něj přešlo. Osobnostní práva však ke dni smrti otce zanikla, a syn tak naopak nebude oprávněn např. udělit svolení ke změně díla.

S ohledem na výše uvedené lze uzavřít, že platná a účinná právní úprava v zásadě nebrání tomu, aby digitální účty přešly na právní nástupce v rámci univerzální sukcese. Jinými slovy, dědic získává stejná oprávnění jako jeho právní předchůdce s výjimkou těch, která smrtí zanikla. Tento závěr se však v některých případech dostává do rozporu se smluvními podmínkami poskytovatelů, které přechod účtu na dědice často zakazují zcela, nebo jej omezují takovou měrou, která dědicům ve faktickém užívání brání (např. společnost Apple neposkytuje přístup k heslům do jednotlivých aplikací). Jak tento rozpor řešit?

5.3. Dědění účtů s předplatným a online databází vs. smluvní podmínky poskytovatelů

V předchozím textu docházím k tomu, že právní teorie, resp. právní úprava, dědění online účtů nebrání. Smluvní podmínky však mohou stanovit opak. Situace je složitá v tom smyslu, že každý poskytovatel formuluje pravidla minimálně v dílčích aspektech jinak a uživatelé jejich obsah před uzavřením téměř nikdy nepročítají, neboť – stejně jako např. v případě představených podmínkách používání služeb Facebooku – i zde se jedná o adhezní smlouvy (ve smyslu § 1798 a násl. o. z.), a uživatelé tak nemají zásadně žádnou možnost jejich obsah ovlivnit.

V úvodu třetí části této práce bylo uvedeno, že různí poskytovatelé informačních služeb přistupují k otázce dědění odlišně. To můžeme demonstrovat na dvou extrémech. Na straně jedné známe takové podmínky, které zakotvují právo poskytovatele účet po smrti smazat včetně veškerého obsahu (např. smluvní podmínky společnosti Yahoo).¹⁸⁴ Na opačné straně spektra stojí podmínky, jež dovolují přechod účtu na dědice ve stejném rozsahu práv a povinností, jaká měl za svého života zůstavitel (takto nastavené podmínky má např. Google pro Gmail).¹⁸⁵ Mezi tím pak

---

¹⁸⁴ Viz Smluvní podmínky společnosti Yahoo. Dostupné z: <<https://legal.yahoo.com/ie/de/yahoo/terms/utos/index.htm>>. [online]. 2022. [cit. dne 12. 11. 2022].

¹⁸⁵ Resp. z obchodních podmínek společnosti Google obecně plyne, že uživatelé účtů se mohou za života rozhodnout, co se stane s dlouho neaktivním účtem (zvolit správce neaktivního účtu) – buď se všechna data automaticky smažou, nebo k nim získá přístup pověřená osoba. Za předpokladu, že zůstavitel osud účtu po smrti neurčí, mohou se přesto osoby blízké na společnost Google obrátit, a požádat, aby byl účet vymazán. Blíže vizte zde: <https://support.google.com/accounts/troubleshooter/6357590?hl=cs>. [online]. 2022 [Cit. dne 12. 11. 2022]. Seznam pak ve smluvních podmínkách služby Email.cz stroje uvádí, že si vyhrazuje právo vymazat e-mailové schránky, do nichž se uživatel nepřihlásil po dobu delší než 6 měsíců, jakož i takové, do nichž se přihlásila osoba jiná, než uživatel. Viz body 3.7.4 a 3.7.8 Smluvních podmínek služby Email.cz. Seznam. [online]. 2022 [cit. dne 12. 11. 2022]. Dostupné z: <<https://napoveda.seznam.cz/cz/smluvni-podminky/pod-minky-email-cz/>>.

najdeme řadu smíšených forem.¹⁸⁶ Podmínkám, které dědění připouští, je ovšem společné to, že jsou typicky spojené s dlouhým byrokratickým procesem, který pro dědice často končí bezúspěšně.¹⁸⁷

Problematiku budu demonstrovat na smluvních podmínkách společnosti Apple.¹⁸⁸ Pro případ smrti dává osobám zůstaviteli blízkým možnost požádat buďto o přístup k zůstavitelově Apple ID a pod ním uloženým datům, nebo o jejich smazání. Po zpřístupnění Apple ID se však dědic nedostane k obsahu zařízení, neboť smluvní podmínky konstatují, že po odstranění zámku aktivace bude v zařízení obnoveno tovární nastavení. Jinými slovy, všechna data budou smazána. K žádosti je nutné doložit úmrtní list původního uživatele účtu. V případě žádosti o trvalé smazání účtu (Apple ID a souvisejících dat), je nutné k úmrtnímu listu k doložit své Apple ID, jakož i Apple ID účtu, o jehož smazání žádáme.¹⁸⁹ V roce 2021 pak společnost Apple přichází s aktualizací systému, která pro uživatele zařízení s operačním systémem iOS 15.2 a novější zavádí funkci umožňující zvolit si tzv. kontakt pro pozůstalost. Sama společnost to popisuje jako nejúčinnější způsob, kterým se lze dostat k datům na účtu i po smrti zůstavitele. Pozůstalí tak mohou dostat přístup například k fotografiím, videím, poznámkám, jakož i ke zprávám, kontaktům či staženým aplikacím.¹⁹⁰ Dostat se však nelze k zakoupeným licencovaným médiím, jako je hudba, filmy nebo knihy, a pozůstalí nedostanou ani přístup k heslům uloženým v iCloud klíčence. Vidíme tedy, že přestože smluvní podmínky Apple přinášejí relativně širokou škálu možností, vždy se alespoň částečně dostávají do rozporu se zákonnou úpravou, podle níž dědic získává stejná oprávnění jako jeho právní předchůdce s výjimkou těch, která smrtí zanikla pro svou osobní povahu.

Shora je rozvedeno, že přechod online komunikačních účtů na dědice musíme posoudit podle platných norem dědického práva včetně tradičních dědicko-právních zásad, z nichž vyvěrá jeho podstata. A stejně jako v případě Facebooku a jeho Podmínek užívání služby, ani zde nemůže poskytovatel služby (v zásadě jednostranně) vyloučit dědění účtu, aniž by se tím dostal do rozporu s právy a oprávněnými zájmy uživatele a jeho dědiců. Ačkoli jsou smluvní ujednání vylučující děditelnost obecně právně přípustná, zde bychom ujednání zapovídající přechod dílčích oprávnění na dědice měli vyhodnotit jako neúčinné. A to z toho důvodu, že představují nepřiměřené ujednání,

---

¹⁸⁶ Srov. RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*, s. 23, 24.

¹⁸⁷ Srov. BURANDT, Wolfgang, BRÄUTIGAM, Peter, ROJAHN, Dieter. *Erbrecht*, s. 3 a násl.

¹⁸⁸ Viz smluvní podmínky společnosti Apple dostupné z: <<https://support.apple.com/cs-cz/HT208510>>. [online] 2022 [Cit. dne 20.11.2022].

¹⁸⁹ *Ibidem*.

¹⁹⁰ Režim neumožňuje vybrat toliko dílčí části obsahu zařízení. Tedy vybrat si, co chceme a nechceme zpřístupnit, možné není.

jež zakládá významnou nerovnováhu práv a povinností v neprospěch uživatele coby spotřebitele (srov. § 1813 o. z.).

Obecně lze ovšem velmi důrazně doporučit, aby zůstavitelé na osud online účtů pamatovali již za svého života a upravili jej v pořízení pro případ smrti, v němž mohou též projevit vůli, že si nepřejí, aby účet po jejich smrti nadále existoval.

Poslední poznámka, kterou v kontextu dědění účtů s předplatnými učiním, se týká situace, v níž by platforma dědici neumožnila přístup k obsahu účtu, na kterém by po zůstaviteli zůstaly např. nevyčerpané kredity. Poskytovatel zásadně musí umožnit dědicům tyto kredity vyčerpat, popř. jim alespoň vydat peněžní ekvivalent hodnoty kreditů. První z představených řešení lépe odpovídá zásadě univerzální sukcese, druhý by se prosadil pouze v případě, pokud bychom dovodili, že plnění odpovídá kreditům vykazuje osobní povahu. Smrt zůstavitele by v případě plnění osobní povahy vedla k zániku závazku. Předplacená částka (které odpovídají kredity) by představovala bezdůvodné obohacení (§ 2991 a násl. o. z.), jež by poskytovatel předmětné služby musel dědicům vydat.¹⁹¹

---

¹⁹¹ Srov. ŠILHÁN, Josef. § 2009 [Smrt dlužníka nebo věřitele]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*, s. 1234, podle něhož po zániku závazku smrtí vzniká bezdůvodné obohacení, „pokud ještě před zánikem jedna ze stran plnila, aniž ovšem stihla získat od zemřelého smluvního partnera jakoukoliv protihodnotu (např. bylo za osobní službu zapláceno předem a objednatel zemřel; zhotovitel by měl mít povinnost vrátit uhrazenou úplatu, která již ztratila závazkové opodstatnění)“.

Závěr

Jednadvacáté století je stoletím digitalizace. Stále větší spektrum právních vztahů se přesouvá online, internetové prostředí se stalo běžným místem pro komunikaci, sdílení vzpomínek, ukládání obsahu, jakož i místem, kde si předplácíme různé kulturní služby a kde nakupujeme i investujeme finanční prostředky. Online aktivity se pro řadu z nás stále častěji stávají zdrojem finančních příjmů. Digitální obsah tedy má majetkovou hodnotu. Nejen mladší, digitálně nejzdatnější generace si dnes život bez internetu v zásadě neumí představit. Z těchto důvodů je nutné, aby každý z nás pamatoval na to, co se s hodnotami, které v rámci svého digitálního působení vytváříme, stane po naší smrti. A rovněž právo musí k problematice dědění digitálních aktiv zaujmout jasný postoj. Princip piety byl v dědickém právu dávno nahrazen zásadou zachování hodnot. Nelze tedy akceptovat, že by si zůstavitel měl své kryptoměny či „followers“ ze sociálních sítí odnést s sebou na věčnost. Dalším důležitým principem, který je imanentní současné koncepci dědického práva, je princip rovnosti dědického práva. Zákonodárce doposud nepřišel se speciálními právními pravidly, podle nichž bychom měli posuzovat digitální aktiva. Pracujeme tedy se stejnými právními normami, jaké dnes právní teorie a praxe aplikuje na dědění klasické „analogové“ pozůstalosti. Pakliže jsou přechodu na dědice způsobilé dopisy, deníky i fotky, pakliže nevedeme spor o tom, zda jsou součástí pozůstalosti hmotné nosiče typu USB, CD apod., neexistuje při absenci zvláštní právní úpravy důvod k jinému právnímu přístupu ve vztahu k digitálním aktivům (jen proto, že se nacházejí online).

Zároveň se domnívám, že není zapotřebí, aby nyní zákonodárce definoval pro digitální pozůstalost nová právní pravidla. Vystačíme si totiž – jak bylo ukázáno – s pravidly stávajícími. A důležitou roli hrají též tradiční právní principy, které definoval Emanuel Tilsch a na kterých vystavěl koncepci dědického práva i zákonodárce v platném a účinném soukromoprávním kodexu. Kromě již zmíněných zásad nesmíme opomenout ani princip univerzální sukcese, dle něhož dědic nastupuje zásadně do všech majetkových práv a povinností zůstavitele ke dni jeho smrti. Tyto nadčasové principy se celou prací linou jako pomyslná červená nit. A právě na problematice digitální pozůstalosti se ukazuje důležitost a funkčnost principů. Domnívám se, že opravdu není zapotřebí přijímat stále novou a novou kazuistickou úpravu. Nikdy nevíme, jaký nový společenský fenomén se vynoří, a proto je jakákoliv snaha výslovně zachytit každou myslitelnou situaci, od začátku marná. Práce s principy není jednoduchá, nicméně přesto jsou to právě tyto obecné regulativní ideje, které dělají z práva bezmezerový systém a díky nimž právo dokáže „držet krok s dobou“.

Institut digitální pozůstalosti zkoumám též v kontextu principu úřední ingerence, neboť potvrzení nabytí dědictví v pozůstalostním řízení zůstává nezbytným předpokladem přechodu pozůstalosti na dědice i v tomto digitálním věku. Online aktiva mají řadu specifík daných jejich nehmotnou povahou. Mezi tato specifika patří i to, že zůstavitelovi blízcí nemají přehled o všech jeho digitálních aktivitách, a o jejich existenci tak nemohou notáře v rámci pozůstalostního řízení informovat. Proto je zapotřebí klást zvýšený důraz jak na notáře a další osoby účastnící se na pozůstalostním řízení, tak na zůstavitele. Ti by měli vytvořit přehled o svých digitálních aktivech, a to ideálně včetně (bezpečného!) uložení přístupových údajů, a vhodným způsobem o tomto přehledu informovat své dědice. To velmi usnadní a urychlí proces pojmí se se získáním faktické možnosti disponovat s online aktivy. Vhodné formy uložení přístupových údajů detailně rozebírám v části čtvrté této práce o dědění kryptoměn. Jako vhodnou shledávám notářskou a advokátní úschovu, popř. předání informací důvěryhodné osobě, která bude zároveň jmenována správcem pozůstalosti či vykonavatelem závěti.

Pojem digitální pozůstalosti zatím není v právním řádu legálně definován. Obecně jím lze rozumět všechna digitálně uložená data, která mohou být součástí sféry zůstavitelovy právní dispozice. Jde o celou škálu hodnot různé povahy – od účtů na sociálních sítích a e-mailových účtů, přes kryptoměny, online předplatná, online úložiště, databáze a další. Právě pro široký význam pojmu digitální pozůstalosti vymezuji v práci tři skupiny, jejichž přechod na dědice rozebírám samostatně: (i) (online) komunikační účty – sociální sítě, e-mail; (ii) kryptoměny; (iii) účty s předplatnými a online databáze / úložiště. Pro všechny tři skupiny nakonec uzavírám, že v souladu s principem univerzální sukcese na dědice přechází a jsou způsobilé být předmětem dědění. Liší se však tím, jaká konkrétní práva a jaké konkrétní povinnosti nakonec dědic získá.

Před tím, než dovozují závěry pro konkrétní dílčí složky digitální pozůstalosti, rozebírám teoretické přístupy, které se doposud v doktríně objevily. Do detailu se věnuji tzv. obligační (tj. německé) teorii a teorii věcně právní (tj. čínské). Na jejich půdorysu pak stavím závěry, z nichž by podle mého měl vycházet postoj tuzemské právní teorie i praxe. Ve druhé části práce také shrnuji skutkový stav i právní závěry učiněné BGH v do značné míry přelomovém rozhodnutí, jež se týkalo dědění účtu na Facebooku. V rozhodnutí, které je pro německé (i rakouské) právo do značné míry precedentem, BGH uzavírá, že součástí pozůstalosti je v případě online účtu pohledávka dědice vůči poskytovateli online služby. Dědic tedy v souladu s principem univerzální sukcese nastupuje do smluvního postavení zůstavitele a má právo na přístup k účtu včetně jeho obsahu. S těmito závěry BGH se plně ztotožňuji a můžeme je podle mého názoru v zásadě převzít i u nás. V čem je však nutné se od německého postoje odchýlit, je závěr, že dědic není oprávněn účet nadále aktivně užívat k vlastní aktivní komunikaci. Tedy že dědí v zásadě prázdnu (resp.

nepoužitelnou) schránku. Domnívám se, že takový pohled je do značné míry ovlivněn úzkým pojetím věci, které zvolil německý zákonodárce. Naše právo však stojí na široké koncepci věci, a proto můžeme dospět k jinému závěru.

Účty na sociálních sítích a další podobné účty právo klasifikuje jako soubor relativních majetkových právních poměrů, jejichž obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti uživatele a poskytovatele informační služby. V souladu s § 2009 o. z. přitom závazek zaniká smrtí věřitele pouze tehdy, byl-li jeho obsah omezen jen na věřitelovu osobu. Osobní pouto uživatele s účtem však není tak silné, abychom uzavřeli, že účet není součástí pozůstalosti, a proto jej zůstavitelův sukcesor nabývá včetně práva aktivně jej nadále užívat. Toto oprávnění na dědice přejít musí, neboť a aktivním používáním účtu je mnohdy spojeno generování vysokých příjmů (a online účty nejednou tvoří součást obchodního závodu). To se pojí i s několika povinnostmi, které jsou detailně popsány v třetí části práce. Též v případě emailu a účtů na sociálních sítích se dědic stává právním nástupcem ve všech právních poměrech vyplývajících ze smlouvy mezi zůstavitelem a poskytovatelem informační služby. Dědic tedy vstupuje do majetkových i nemajetkových práv a povinností s výjimkou těch, která jsou výlučně vázána na osobu zůstavitele, neboť ta obecně nejsou předmětem dědění (§ 1475 odst. 2 o. z.).

Konečně se zabývám také právní povahou smluvních (obchodních) podmínek poskytovatelů. Smlouvy s těmito poskytovateli naplňují znaky smluv uzavíraných adhezním způsobem (§ 1798 a násl. o. z.), neboť uživatelé nemají faktickou možnost ovlivnit jejich obsah. Poskyvatelé přitom definují v rámci obsahu smluvních podmínek řadu omezení včetně částečného omezení či úplného vyloučení dědění. Přestože jsou smluvní ujednání vylučující děditelnost obecně právně přípustná, kloním se k názoru, že pokud byl zákaz dědění „přijat“ uživatelem toliko v rámci obchodních podmínek, neměli bychom k takovému ujednání přihlížet, neboť by zakládalo významnou nerovnováhu práv a povinností – a to přinejmenším v případě uživatele, který je spotřebitelem (srov. § 1813 o. z.). V ostatních vztazích bychom se mohli opřít o § 1753 o. z., který stíhá neúčinnost tzv. překvapivá ujednání.

V případě dědění kryptoměn si nejprve kladu zdánlivě jednoduchou otázku, zda jsou způsobilé pro svou specifickou povahu přejít na dědice v rámci univerzální sukcese. Specifikem je přitom zejména jejich decentralizace a anonymita. Shodují se s doktrínou v klasifikaci kryptoměn jako věcí nehmotných (§ 496 odst. 2 o. z.). Takový závěr nám umožňuje zodpovědět vznesenou otázku kladně. Na pozadí předložených argumentů tedy uzavírám, že kryptoměny jsou *de lege lata* způsobilým pozůstalostním aktivem. Na problematiku je však nutno hledět i očima praxe. Ta může často narážet na problém s dispozičními právy, neboť nakládání s kryptoměnami je podmíněno

znalostí tzv. privátního klíče. Pokud si jej však zůstavitel odnese s sebou na věčnost, bude dispozice s kryptoměnou dědicům fakticky znemožněna (a to patrně jednou provždy).

Zůstavitelé by na to tedy měli pamatovat v rámci úpravy svých majetkových poměrů *mortis causa* a o svých kryptoměnách výslovně pořídit. Uvést přístupové klíče v pořízení pro případ smrti je však doporučeníhodné v zásadě pouze v případě, má-li zůstavitel jediného v úvahu přicházejícího dědice. Taková situace se však v praxi vyskytuje zcela výjimečně. Vlastníkům kryptoměnových účtů proto doporučuji, aby na možná úskalí spojená s děděním kryptoměn pamatovali a pokusili se jim za svého života předejít. Ve čtvrté části nabízím konkrétní příklady v úvahu přicházejících východisek, z nichž mohou zůstavitelé vybírat to, které je pro ně nejvhodnější.

Nakonec samostatně rozebírám též dědění účtů s online předplatnými, a dále dědění práv k online databázím. Pro tuto skupinu digitálních aktiv do značné míry platí závěry, jež jsem učinila ve vztahu k dědění účtů na sociálních sítích a dědění e-mailových účtů.

Odlíšnost je ovšem spojena s cloudovými úložišti. Značnou část obsahu na nich totiž tvoří práva autorská, která mají v dědickém právu specifické postavení – zatímco osobnostní práva autorská smrtí zanikají, do autorských práv majetkových dědic po zůstaviteli vstupuje (trvají ještě 70 let po jeho autorově smrti). Zde se navíc opět můžeme setkat s rozporem smluvních podmínkami poskytovatelů se zákonnou úpravou. V tomto směru odkazuji na závěry učiněné v kontextu online komunikačních účtů.

Závěrem lze zdůraznit, že nastává čas, kdy by se lidé měli (alespoň začít) zamýšlet nad svou digitální pozůstalostí. Tato práce nevyčerpává všechny otázky, které se s institutem digitální pozůstalosti potenciálně pojí. Snaží se však nalézt odpovědi na ty, jež jsou v právní teorii a praxi nejvíce diskutovány, a poukázat na to, že pamatuje-li zůstavitel na svůj online majetek dopředu, může zamezit značným pozdějším komplikacím, které mohou způsobit i to, že se dědici k digitálním aktivům vůbec nedostanou.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

a) Odborné monografie a komentáře

- BURANDT, Wolfgang, ROJAHN, Dieter. *Erbrecht*. 4. Auflage. Anhang. Digitaler Nachlass. München: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-3-406-77039-5.
- DONÁT, Josef; TOMÍŠEK, Jan. *Právo v síti. Průvodce právem na internetu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-610-4.
- DOUBEK, Ivan. *Digitální dědictví*. Praha: TEWYX, 2022. ISBN 978-80-88443-71-1.
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESKTA, JAN, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. a kol. *Občanské právo hmotné 4 - Díl čtvrtý: Dědické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7478-939-7.
- FERGUSON, Rebecca, HARRISON, Rodney, WEINBREN, Daniel. *Heritage and the recent and contemporary past*. In: BENTON, Tim [ed.]. *Understanding Heritage and Memory*. Manchester, UK: Manchester University Press, 2010. ISBN 10: 071908153X.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0.
- FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-570-1.
- LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-722-4.
- KLANG, Heinrich, GSCHNITZER, Franz, BYDLINSKI, Franz a kol. *Kommentar Zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch: Bd. 2*. Wien: Österreich, 1950. ISBN 978-3-7046-7964-2.
- KRAMER, Ernst, August. *Juristische Methodenlehre*. Bern: Stämpfli Verlag, 1998. ISBN 978-3-7272-3462-0.
- MARXER, Peter. *Mandatum Post Mortem - Auftrag auf den Todesfall und Todesvollmachten im liechtensteinischen Recht*. St. Gallen: Shaker Verlag, 1997.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-382-0.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-003-1.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 4. díl. § 409-565*. Linde: Praha 1997. ISBN 80-7201-095-6.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II*. Praha: V. Linhart, 1935.
- SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnictví*. Brno: Barvič & Novotný, 1919.
- SCHRÖDEL, Tobias. *Der digitale Tod Warum ich das Handy eines toten Mädchens knackte*. Wiesbaden: Springer, 2018, s. 49 a násl. ISBN: 978-3-658-15652-7.
- SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související. Vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-386-5.

- STAUDINGER, von Julius, KAISER, Dagmar. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Sellier*. De Gruyter, Berlin, 2011. ISBN: 9783805912389.
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-546-7.
- TELEČEK, Ivo, TUMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-748-4.
- TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*. Část 1. Praha: Bursík & Kohout, 1905.

b) Časopisecká literatura

- ARENS, Tobias. *Postmortaler Datenschutz und die Datenschutz-Grundverordnung*. Recht der Datenverarbeitung, 127, 2018.
- CIFRINO, Christopher J. *Virtual Property, Virtual Rights: Why Contract Law, Not Property Law, Must Be the Governing Paradigm in the Law of Virtual Worlds*. Boston College Law Review. 2014, Vol. 55, No. 1.
- ERLANK, Wian. *Don't Touch My Virtual Property: Justifications for the Recognition of Virtual Property*. South African Law Journal. 2016, Vol. 133, No. 3.
- HERGENRÖDER, Cyril. AMEND-TRAUT, Anja. *Kryptowährungen im Erbrecht Hinweis zum Aufsatz*. Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge, 3/2019.
- HOEREN, Thomas. *Der Tod und das Internet - Rechtliche Fragen zur Verwendung von E-Mail- und WWW-Accounts nach dem Tode des Inhabers Aufsatz*. Neue Juristische Wochenschrift, 2005.
- DRACHOVSKÁ, Karolina. *Dědění kryptoměn pro právní teorii i praxi*. Soukromé právo, 2022, č. 2.
- EICHMEIER, Fabian. *Das digitale Trennungsprinzip – Smarte Geräte im Asset Deal Aufsatz*. Right Digital, 2021.
- ERLANK, Wian. *Don't Touch My Virtual Property: Justifications for the Recognition of Virtual Property*. South African Law Journal. 2016, Vol. 133, No. 3.
- JAREŠ, Adam. *Kryptoměny a občanské právo*. Revue pro právo a technologie. 2020, č. 21.
- KITTEL, David. *Dědění bitcoinu*. Ad Notam, 2/2021.
- MARTINI, Mario. *Der digitale Nachlass und die Herausforderung postmortalen Persönlichkeitsschutzes im Internet*. JuristenZeitung, 2012.
- NĚMEC, Libor, TORNOVÁ, Jarmila. *K právní regulaci kryptoměn*, díl I. Právní rádce. 2018, č. 6.
- RAUDE, Karin. *Rechtsprobleme des digitalen Nachlasses: Der Anspruch der Erben auf Zugang zum Account des Erblassers in sozialen Netzwerken*. Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge, 2017.
- SOUKUPOVÁ, Jana. *Virtuální vlastnictví: problémy spojené s přechodem do virtuálního prostředí z pohledu práva a kritika dosavadního přístupu*. Právník, 2022, č. 2.

- ŠČERBA, Tomáš. *Právně teoretické aspekty elektronické kontraktace*. Revue pro právo a technologie, 2012, roč. 3, č. 5.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- BYDLINSKI, Franz. *Grundzüge der juristischen Methodenlehre*. Vídeň: FOWI–Arbeitspapiere Nr. 95, Brüner Vorträge Nr. 1. [online] 2003. [cit. dne 22.11.2022] Dostupné z: <<https://epub.wu.ac.at/3325/1/ap095.pdf>>.
- DRACHOVSKÝ, Ondřej. *Je nákup followerů na sociálních sítích cestou k úspěchu? Ale kdeže, leda cestou k mnohamilionovým pokutám!* Advokátní deník. [online] 2022. [cit. dne 22.11.2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/11/21/je-nakup-followeru-na-socialnich-sitich-cestou-k-uspechu-ale-kdeze-leda-cestou-k-mnohamilionovym-pokutam/?fbclid=IwAR2BnSIc39GVGtjYXdI6srnVCC6aHn1POqul9BYgTe7fAtvMNjtF5XKB_o>.
- DVOŘÁKOVÁ, Tereza, MÁLEK, Jakub. *Influencer marketing a jeho právní mantinely*. peytonlegal.cz. [online] 2022. [Cit. dne 05.11.2022] Dostupné z: <<https://www.peytonlegal.cz/influencer-marketing/>>.
- KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Digitální dědictví zatím neřešíme, říká šéf Notářské komory Neubauer*. lidovky.cz [online]. 2018. [Cit. dne 23. 11. 2022] Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/byznys/pravo-ajustice/digitalni-dedictvi-zatim-neresime-rika-sef-notarske-komory-neubauer.A181123_142435_ln_byznys_pravo_ssu>.
- LEIPOLD, Dieter. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. Der Bund 11. § 1922. 9. Auflage, München: C. H. Beck. ISBN ISBN 978-3-406-76670-1.
- LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. *Bude mít Váš dědic přístup k Vašemu účtu na facebooku? Zajímavé soudní rozhodnutí z Německa i z pohledu českého práva*. epravo.cz. [online] 2018. [Cit. dne 29. 11. 2022] Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/bude-mit-vas-dedic-pristup-k-vasemu-uctu-na-facebooku-zajimave-soudni-rozhodnuti-z-nemecka-i-z-pohledu-ceskeho-prava-108062.html?mail>>.
- SVOBODA, Václav. *Smrt v síti – dvě odlišné teorie pojetí virtuálního dědictví*. Advokátní deník. [online]. 2019. [Cit. dne 16. 10. 2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/04/11/smrt-v-siti/>.
- TEKELY, Frederik. *Vybrané aspekty smluv o obchodní spolupráci s influencery na sociálních sítích*. epravo.cz. [online]. 2021. [Cit. dne 04.11.2022] Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-aspekty-smluv-o-obchodni-spolupraci-s-influencery-na-socialnich-sitich-112969.html?mail>>.
- VEVERKOVÁ, Svatava. ODSTRČILOVÁ, Marie. *Na co byste měli připravit svůj byznys po novele spotřebitelského práva?* pravo21.cz. [online] 2022. [cit. dne 21.11.2022] Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/na-co-byste-meli-pripravit-svuj-byznys-po-novele-spotrebitelskeho-prava/#_ftn1>.

3. Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 26. února 1964.
- Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 22. března 2012, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, ze dne 25. ledna 2012.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ze dne 12. září 2013, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským, ze dne 7. dubna 2001, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, o právech souvisejících s právem autorským, ze dne ze dne 21. dubna 2006, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ze dne 11. října 2017, ve znění pozdějších předpisů.

b) Zahraniční právní předpisy

- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, zákon č. 946 ze dne 1. června 1811 (rakouský občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů.
- Bürgerliches Gesetzbuch, zákon č. 21 ze dne 18. srpna 1896 (německý občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů.
- Kodeks Ciwilny, zákon č. 93 ze dne 23. května 1964 (polský občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů.
- Uniform Access to Digital Assets by Fiduciaries Act. Uniform Law Conference of Canada.

c) Evropské právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

4. Seznam použité judikatury

a) Rozhodnutí a stanoviska českých soudů

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 06.01. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1964/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 03. 2018, sp. zn. 22 Cdo 155/2018.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.04.2018 32, sp. zn. Cdo 3256/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07.03.2019, sp. zn. 11 Tdo 1428/2018.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 09.10.2017, č. j. 50 T 4/2017 – 3857.

b) Rozhodnutí zahraničních soudů

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Berlíně ze dne 31.05.2017, sp. zn. 21 U 172/15.
- Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora (dále jako „BGH“) ze dne 12. 07. 2018, sp. zn. III ZR 183/17 (KG).
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 05. 2015, sp. zn. C-322/14.

5. Seznam ostatních zdrojů

- KAŠPAR, Ondřej. *Digitální dědictví*. Brno, 2019. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Ústav práva a technologií, obor Právo. Vedoucí práce: doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/pedqq/Digitalni_dedictvi_final.pdf.
- ZAJÍCOVÁ, Romana. *Influencer jako novodobý podnikatel*. Brno, 2022. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, obor: Obchodněprávní studia. Vedoucí práce: doc. JUDr. Ing. Michal Radvan, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/fhe4v/Bakalarska_prace.pdf.

Seznam použitých zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie (rakouský občanský zákoník)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
BGH	Bundesgerichtshof (německý Spolkový nejvyšší soud)
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
GG	Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (základní zákon Spolkové republiky Německo)
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, publikované pod č. 2/1993 Sb.
o. z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník OGH Oberste Gerichtshof (rakouský Nejvyšší soud)
UFADAA	Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Ac
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Digitální pozůstalost

Abstrakt

Stále více společenských vztahů se přesouvá online a stejně, jako se vyvíjí technologie, musí v reakci na to řešit nové výzvy též právo. Jednu z takových výzev, která navazuje na masivní pokrok v online světě, představuje digitální pozůstalost. Proto si jako ústřední bod celé práce kladu otázku, co se stane s digitálním majetkem, tedy hodnotami, které v rámci svých online aktivit každý z nás vytváří, v případě naší smrti. Tuzemská platná právní neobsahuje žádná speciální ustanovení pro dědění digitálního majetku. Přejít na právní nástupce proto závisí na příslušných ustanoveních, na jejichž základě posuzujeme právní nástupnictví *mortis causa* dnes. Výběr konkrétní právní normy přitom závislosti na předmětu digitální pozůstalosti.

Platná a účinná právní úprava toho času neobsahuje ani legální definici pojmu digitální pozůstalost. Obecně lze pod tímto pojmem chápat všechna digitálně uložená data, která mohou být součástí zůstavitelovy sféry právní dispozice. Rozsah tohoto pojmu tedy naplňuje celá škála hodnot různé povahy. Proto rozlišuji tři skupiny digitálních aktiv, pro něž lze definovat společná pravidla dědění. První a nejrozsáhlejší část věnuji dědění internetových účtů určených ke komunikaci (konkrétně e-mailové účty a účty na sociálních sítích). Dále se zabývám děděním kryptoměn s akcentem na praktická úskalí jejich přechodu *mortis causa*. Třetí skupinu, jíž věnuji samostatnou pozornost, tvoří účty s předplatnými a online úložiště.

Hlavním cílem práce je identifikovat většinu sporných otázek, přinést nové pohledy do rozvíjející se debaty právní doktríny, jakož i najít odpověď na většinu vyřčených otázek. Práce vzájemně konfrontuje existující pohledy tuzemské i zahraniční právní vědy i praxe, načež se snaží najít řešení, které bude nejvíce vyhovovat současné koncepci dědického práva v občanském zákoníku. V návaznosti na to poskytuje práce i praktické tipy, jak čelit a předcházet nejzávažnějším úskalím, jež se s děděním digitálních aktiv pojí.

Klíčová slova:

pozůstalost, digitální majetek, principy dědického práva

The digital estate

Abstract

More and more social relations are moving online and, just as technology is evolving, the law must also respond to new challenges. One of such challenges, that builds on the massive advances in the online world, is digital inheritance. Therefore, as a focal point of the whole thesis, I ask what happens to digital assets, i.e. the values that each of us creates in our online activities, in the event of our death. Czech law does not contain any special provisions for the inheritance of digital assets. Therefore, succession depends on the relevant provisions under which we assess succession *mortis causa* today. The choice of a particular legal rule depends on the subject matter of the digital estate.

The legislation at the time does not even contain a legal definition of the term of digital estate (digital inheritance). In general, this term can be understood as all digitally stored data that may be part of the testator's sphere of legal disposition. The scope of this term is therefore filled by a whole range of values of different nature. Therefore, I distinguish three groups of digital assets for which common rules of inheritance can be defined. I devote the first and most extensive section to the inheritance of internet accounts intended for communication (specifically, e-mail accounts and social networking accounts). I then address the inheritance of cryptocurrencies, with an emphasis on the practical pitfalls of their passage *mortis causa*. The third group, to which I devote particular attention, consists of subscription accounts and online (cloud) storage.

The main goal of the thesis is to identify most of the contentious issues, to bring new insights to the burgeoning debate of legal doctrine, as well as to answer most of the questions raised. The thesis confronts the existing perspectives of domestic and foreign legal scholarship and practice with each other and then attempts to find a solution that will best suit the current concept of inheritance law in the Civil Code of the Czech Republic. Following this, the thesis also provides practical tips on how to face and prevent the most serious pitfalls related to the inheritance of digital assets.

Keywords:

inheritance, digital assets, principles of inheritance law